Влада – Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№ 104 (854) ♦ Субота, 4 червня 1994 року ♦ Ціна договірна

6 ЧЕРВНЯ В УКРАЇНІ ВПЕРШЕ ВІДЗНАЧАТИМЕТЬСЯ ДЕНЬ ЖУРНАЛІСТА

Народні депутати України читають «Голос України».

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Передплата-94

Як ми вже повідомляли, на час передплатної кампанії (до 1 червня) редакція підготувала для своїх читачів сюрприз. Хто передплатить «ГУ» на II півріччя, автоматично стає учасником розіграшу лотереї. Для цього треба лише надіслати до редакції до 15 червня ц.р. копію квитанції про передплату «ГУ» з позначкою на конверті «Лотерея «ГУ-94» й чітко написаними зворотною адресою, прізвищем, ім'ям та по батькові.

Що розігруватиметься?

Трикамерний холодильник «Норд»;
два грошові призи по 5 млн крб.;
чотири грошові призи по 3 млн крб.;
універсальний деревообробний верстат вартістю 23 млн крб.;
10 радіоприймачів «ОДН»;
10 компресорів для побутових холодильників;
комплекти алюмінієвого посуду;
10 фляг на молочні продукти;
електроточила «Темп»;
водяні насоси «Ворскла»;
товари для спорту, рибальства, туризму;
набір кухонних меблів «Весна» (9 млн крб.);
гараж металевий розбірний (9 млн крб.);
антена дециметрова з підсилювачем;
набір посуду «Дорожній»;
фільмоскоп;
чобітки жіночі;
путівки в турбази «Форель» та «Латориця»;
дачний меблевий набір з лози;
меблевий набір для кімнати;
норкова шапка;
санаторна путівка;
10 велосипедів ХВЗ;
електровентилятори, електрокаміни, електросвітильники;
котли для обігрівання житла;
80 електропрасок;
килим;
3 газові плити;
шампанське;
набори посуду;
100 книг В.Бебика «Як стати популярним, перемогти і утриматися на політичному олімпі».

І нарешті:

Універсальний трактор для фермерського господарства Т-25 ФМ (90 млн крб.).

Друзі! Продовжена передплата на газету «Голос України» на II півріччя! В обласних центрах — по 9 червня, в інших населених пунктах — по 4 червня. Передплатна ціна на 6 місяців — 108 тис крб. Індекс українського видання — 60955, російського — 60997.

ДО ЖУРНАЛІСТІВ УКРАЇНИ

Шановні журналісти!

Щиро вітаємо Вас з професійним святом — Днем журналіста!

Ваша праця є одним з найважливіших чинників формування демократичної, правової та технологічно розвиненої Української держави.

Саме Ваша праця є тим містком, по якому відбувається взаємовплив держави і суспільства, досягається взаєморозуміння і злагода.

Верховною Радою України започаткована велика робота по формуванню сучасної, розгалуженої і достатньої законодавчої бази, яка в підсумку дозволить створити дійсно вільну, авторитетну і впливову не тільки в Україні, а у всьому світі журналістику. Але ця праця вимагає часу, об'єднання зусиль, знань та прагнень. Це наша спільна з Вами робота.

Сьогодні наша держава в скруті, безліч проблем і у журналістів України. Від усвідомлення сукупності негативних фактів легше не стає. Негаразди треба долати і долати спільно.

Хай Вам всім щастить на цьому шляху.

Хай пера Ваші будуть гострі і влучні, а творчість позначена Божою іскрою.

Міцного Вам здоров'я, доброго гумору і всіляких гараздів у власному житті.

З повагою

Комісія законодавчого забезпечення свободи слова та засобів масової інформації Верховної Ради України.

Читайте в суботньому випуску

МАКЕДОНЦІ ЛІТАЮТЬ НАД... УЖГОРОДОМ

Підрозділи протиповітряної оборони одразу «засікли» Ан-2, що кружляв над Ужгородом, чотири рази перетнувши і українсько-словацький кордон. Вертольоти, що піднялись в небо по тривозі, примусили невідомий літак приземлитись в аеропорту обласного центру.

Пілотували Ан-2 двоє громадян Македонії, котрі придбали «кукурузник» у Пскові, а затим перегнали у Рівне, звідкіля мали взяти курс на Будапешт. Але нібито через несправність навігаційних приладів та рації «заблукали» і опинились над Ужгородом, поблизу українсько-словацького кордону. Технічна перевірка літака підтвердила його справність. Причини відхилення від курсу з'ясовуються. За словами командира Ужгородського авіазагону Івана Скунзяка, найбільш ймовірно, що горе-пілотів ще цього тижня відпустять додому.

Микола ГОРВАТ.

Продиктовано в номер

Інформація ні про що

Серед народних депутатів розповсюджено інформацію щодо доходів від експорту продукції, одержаних в першому кварталі цього року. Відповідно до зазначених показників, які прирівнюються до відповідного періоду минулого року, доходи перевищують мільярд доларів. Ця цифра має справити на депутатів сильне враження, оскільки в довідці немає й півслова про те, що відвантаження продукції на експорт за квотами 1994 року розпочали тільки в березні, що ціни на статті експорту мають тенденцію до зростання, попри те, що вони знижувались на світовому ринку. Інакше кажучи, депутати одержали інформацію, яка ні про що не говорить. Хоча урядові за роботу слід подякувати.

Заохочуватимеш, то й матимеш

Переговори делегацій України та Ізраїлю з питань підготовки пакету угод, що мають сприяти розвиткові торговельно-економічних відносин між обома країнами, завершилися в Єрусалимі. Глава української делегації, посол України в Ізраїлі Ю.Щербак парафував міжурядову угоду про заохочення та взаємний захист інвестицій і капіталів, підписання якої відбудеться незабаром у Києві.

Погоджено також більшу частину текстів угод про торговельне і економічне співробітництво та про морське торговельне судноплавство, які після додаткових консультацій також можуть бути підписані.

Острів'яни про проблеми півострова

Із заявою про позицію японського уряду щодо кримського питання виступило Міністерство закордонних справ Японії.

У документі, зокрема, зазначається, що мирне розв'язання проблеми Кримського півострова є важливим не лише для забезпечення миру і стабільності в Україні, а також для Європи і світового співтовариства.

Японія виступає за підтримку незалежності й територіальної цілісності України і вважає, що проблема Кримського півострова має розв'язуватися відповідно до міжнародного права, зазначається у заяві.

Доплавалися...

Саме така метаморфоза відбувається з пасажирськими суднами ЧМП-«Бласко» і їх знімають з круїзних рейсів та віддають під плавучі камери попереднього ув'язнення. Саме для таких-от цілей їх орендує військове відомство США: аби утримувати там біженців з інших країн, що прагнуть нелегально проникнути до Америки. Одне з суден — теплохід «Грузія» — вже прийняло незвичайних «пасажирів». Ще одне — лайнер «Іван Франко» — щойно знято з круїзу. І він узяв курс до місця своєї трimісячної швартовки. У департаменті пасажирського флоту пароплавства стверджують, що правити за камери попереднього ув'язнення суднам вигідніше, ніж возити морями-океанами пасажирів. Про престижність, про імідж пароплавства в діловому світі при цьому не йдеться.

Пошуки рішення

Делегація Верховної Ради України, яку очолює народний депутат Володимир Буткевич, 2 червня прибула до Сімферополя для переговорів з депутатами Верховної Ради Республіки Крим. В аеропорту її зустріли заступник Голови Верховної Ради Криму Віктор Межак, депутати Верховної Ради Криму. О 15-й годині того ж дня розпочалася зустріч делегації парламенту України з робочою групою для підготовки і внесення до Верховної Ради Криму і Верховної Ради України погоджених пропозицій. 3 червня працювали представники двох Верховних Рад — України і Криму.

Яків ГАЛЬЧЕНКО.

(Телефоном із Сімферополя).

НА СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Володимир СКАЧКО, «Голос України»

Обиратимуть — точно. З якими повноваженнями?

Денне і вечірнє засідання 2 червня

Ці два засідання яскраво і красномовно продемонстрували всі особливості нового парламенту. І всі відтінки політичного спектру, присутнього серед депутатського корпусу, і всі їхні відверті та приховані устремління й настрої, і всі головні тенденції, притаманні різним угрупованням української політичної еліти. Саме такий хід депутатської роботи зумовила тема: парламентарії від усіх наявних фракцій обговорили і прийняли постанову ВР «Про послання Президента України Верховній Раді України щодо перенесення строків виборів Президента України, депутатів та голів місцевих Рад, призначених на 26 червня 1994 року», обговорили персональний склад постійних комісій парламенту і спробували визначитися щодо документів про внесення змін і доповнень до Закону України «Про формування місцевих органів влади і самоврядування».

Якщо говорити про суть розглянутого і затвердженого депутатами, то його, здається, остаточно можна віднести до чергової політичної поразки Президента Л. Кравчука. Парламент, керований комуністами і соціалістами, в названій постанові відмовив Президентові, бо ухвалив «вважати за недоцільне перенесення виборів на інший строк». Депутати від різних фракцій робили це на всі лади і домагалися свого всіма способами, і переважила та аргументація, що не можна вкотре обманювати народ, який вимагає другої частини перевиборів вищих ешелонів політичної влади, а саме Президента і місцевих органів влади. Отже, сьогодні вже можна говорити про те, що вибори 26 червня таки відбудуться.

Але депутати поки що так і не змогли подолати головну складність виборів 26 червня, бо й сьогодні невідомо, ким за своїми повноваженнями буде новий Президент України, і якими за характером будуть місцеві органи влади, і як регіони у питаннях розподілу влади співпрацюватимуть з центром, щоб уникнути «мешковізації» місцевої влади в Україні.

Другий пункт прийнятої постанови доручив парламентським комісіям до 12 червня внести на розгляд пропозиції щодо змін і доповнень чинного законодавства, які мали б забезпечити діяльність центральної влади і визначити коло повноважень місцевих владних органів та механізм підпорядкованості останніх Києву. Дії в цьому напрямі і старого, і нового парламенту нагадують спроби гравців змінити правила гри тоді, коли всі вже нібито в принципі домовилися грати в преферанс, гра почалася, а затим хтось запропонував закінчити її в підкидного. Як на мене, то серед депутатів міг з'явитися хоча б один, хто згадав би, що, призначивши якісь дати для розв'язання такої архіважливої проблеми, треба елементарно дивитися на календар. Часу залишилося обмаль.

«Засвітилася» ще одна суперечність, притаманна новому парламентові. З одного боку, лівоцентристський блок, м'яко кажучи, продемонстрував свою політичну силу парламентської більшості й ігнорував будь-які вмотивовані чи не дуже доводи опонентів. З другого — «лівоцентристи» демонстрували небажання брати всю відповідальність за діяльність парламенту на себе і прагнули розділити її з опозицією, вимагаючи, приміром, дотримуватися принципу пропорційності під час формування складу постійних комісій в той час, як під час затвердження голів комісій про згаданий принцип недвозначно «забули». Що це: тактика чи стратегія, — остаточно поки що не відомо, бо феномен такої собі політичної дифузії еліт був притаманний і старому парламентові і залишився до кінця нез'ясованим. Проте видається, що це питання може розв'язатися під час визначення повноважень Президента й уряду. Лівоцентристи вустами своїх лідерів О. Мороза та П. Симоненка вже неодноразово заявили, що виступають за створення сильної й дійової вертикалі виконавчої влади, а отже, не маючи стопроцентної кандидатури на пост Президента (а хто її має?), вони можуть зосередити всю виконавчу владу в руках уряду та його керівника. Шанси опозиції щось змінити в цьому розкладі можуть з'явитися тільки у вірогідних, але маломовірних ситуаціях: чи то коли опозиціонери з'єднаються і розколють лівоцентристський блок, чи то коли вони доберуть на довиборах своїх 112 народних депутатів.

Поправка не пройшла

Ранкове засідання 3 червня

Буквально напередодні обговорювався проект про внесення змін і доповнень до Закону України «Про формування місцевих органів влади і самоврядування». Зокрема, ним передбачалося зупинити прямі вибори голів обласних і районних Рад. Власне кажучи, навколо цього пункту вчора розгорнулися гострі дебати. Адже саме ця позиція в разі прийняття суттєво змінила б статус керівників регіонів з одного боку, а з іншого змінила б і підхід до економічної регіональної політики. Аргументи «за» і «проти» щодо цього пункту можна було б вважати логічними, якби не той факт, що правова і законодавча бази України не готові до прямих виборів голів обласних і районних Рад. Зокрема, зауважувалось: як що будуть обрані керівники обласних і районних Рад, то кому вони підкорятимуться, ці губернатори? Хто контролюватиме їхню діяльність? За ідеєю, депутати обласної Ради якраз і повинні тримати на контролі це важливе питання, але поки що законодавчі акти не зовсім чітко регламентують ці позиції. Навколо цього і велися дебати. Адже для того, щоб зупинити прямі вибори, треба внести чимало змін і доповнень до чинного законодавства України. Отже, питання про зміни було поставлено на голосування. Більшістю голосів вчорашня поправка не була прийнята. Тобто все залишається, як було у законі, прийнятому попередньою Верховною Радою.

Людмила БАРАНЕВИЧ.

Інтерв'ю в кулуарах

Народні депутати України відповідають на запитання:

1. Як ви оцінюєте роботу нової Верховної Ради України?

2. Ваші прогнози щодо вибору прем'єр-міністра?

Володимир ЛАНОВИЙ, фракція «Реформи»:

— Я передбачав, що в роботі Верховної Ради будуть труднощі, станеться розкол. Це ми і спостерігаємо. На мій погляд, не можна силувати того чи того депутата до роботи. Адже вони представляють і відстоюють інтереси своїх виборців. І коли ми нехтуватимемо інтересами депутатів, то відповідно нехтуватимемо й інтересами виборців, тобто певного регіону України. Керівництво Верховної Ради повинно знайти можливість об'єднати різні крила парламенту. Тільки тоді депутати почнуть конструктивно працювати.

2. Щодо обрання прем'єр-міністра, то нам поки не запропоновані кандидатури для обговорення. І взагалі це залежатиме від Президента та Верховної Ради.

Олександр СТОЯН, голова Федерації профспілок України:

1. Нині в Україні існує багато проблем, які потребують невідкладного розв'язання. Вони й викладені у зверненні 47 народних депутатів до Голови Верховної Ради Олександра Мороза. Переконаний, що період становлення нашого парламенту минув. Обрані голови постійних комісій. І розпочнеться плідна робота.

2. Як голова Федерації профспілок України, хотів би бачити на цій посаді людину професійно грамотну, таку, що стоїть на позиціях ринкових реформ і добре розуміється на питаннях соціального захисту населення.

Записала Тетяна КВІТ.

* * *

«Відомо, що є ідея зібрати 40 підписів і звернутися до Президента взяти владу. Чи означає це, що парламентська криза невідворотна?»

Анатолій Петренко, Селянська партія України:

— Не думаю, що хтось сприйняв всерйоз цю пропозицію від мікрофона. Це, скоріше, укол можливим варіантом. Жоден тверезомислячий в нинішній ситуації з тих, хто взяв на себе відповідальність за долю народу і України, не дозволить собі такого і шукатиме компроміс з будь-якими партіями і фракціями лише для того, щоб продовжувати конструктивну роботу парламенту.

Олександра Кужель, «Центр», член Спілки аудиторів України:

— Ідея збирання підписів йшла від центру. Сьогодні важливо не втратити довіру людей, які нас обрали. Я сюди пішла з посади. Мені не потрібен портфель, — я його мала — з кріслом, із службовою машиною. Найбільше моє бажання, щоб економіка почала працювати на людину. Тому найкраще було б, якби сіли юристи і їм віддали би на ведення всілякі юридичні комітети, вони обрали б справді найкращого юриста, з яким би мали можливість нормально працювати. Сіли б економісти, які знають, що можуть змінити економічну ситуацію... Та коли йде партійний поділ, відчуваю себе зайвою на цьому святі.

Роман Круцик, КУН:

— Підписи, про які йшлося, уже зібрано. Я сам підписався. Але тут є багато обставин, які не дозволяють робити заяву, здавати мандати.

Записав Костянтин ТАВРІЙСЬКИЙ

ДОЛЯ НАШИХ ВКЛАДІВ

Під головуванням віце-прем'єр-міністра України Миколи Жулинського відбулося чергове засідання комісії для підготовки нормативних актів щодо компенсації громадянам України втрат від знецінення грошових заощаджень в установах Ощадбанку і колишнього Укрдержстраху, а також в цінних паперах колишнього Союзу РСР.

Комісія дійшла висновку про доцільність проведення для громадян України поетапних компенсаційних заходів, виходячи із темпів зростання споживчих цін за 1992—1993 р.р. та 4-х місяців 1994 року.

На першому етапі пропонується проіндексувати і вилучити цінні папери колишнього Союзу РСР.

Компенсаційні заходи щодо грошових заощаджень в установах Ощадбанку і колишнього Укрдержстраху за станом на 2 січня 1992 р. передбачається проводити з урахуванням соціального статусу вкладників по мірі вишукання для цього неінфляційних джерел.

З цією метою готується для розгляду на засіданнях Кабінету Міністрів і Верховної Ради відповідний проект рішення.

Виступ Голови Верховної Ради України О.О.МОРОЗА

на сесії Верховної Ради 31 травня 1994 року

Шановні депутати. Ми завершили надзвичайно складну, зовні непривабливу частину депутатських обов'язків — формування робочих органів Верховної Ради. Вони в основному сформовані. Їх керівники обрані.

При всіх негараздах, які ми пережили за останні дні, нам вдалося зробити крок до принципово іншої, демократичнішої структуризації Верховної Ради з урахуванням фактичної багатопартійності в політичній сфері суспільства. Ми заклали підвалини для стійкості Верховної Ради, і це вселяє надію на те, що депутатам ніколи буде займатися політичними чварами. З одного боку, склад комісій не дозволятиме збочувати на протистояння. З іншого — вантаж відповідальності за виконання функціональних обов'язків і зобов'язань перед виборцями вимагатиме згоди, компромісів на всіх стадіях законотворення.

Звичайно, у сесійному залі напевне немає жодного депутата, якому повністю сподобався б склад Президії. Це добре, бо підтверджує високий потенціал сесійного залу, запас цього потенціалу. Це не закриває шлях до вдосконалення робочих органів Ради.

За дні, що минули, ми переконалися в значенні процедури, в помилці, яку допустили на самому початку. Бо можна було згаяти три дні на Регламент, але надолужити два тижні.

Тепер, гадаю, мало в кого є сумніви в необхідності розгляду Регламенту, щоб, опрацювавши добротний проект в комісіях, затвердити його приблизно через місяць і більше ніколи не вдаватись до програшних для всіх прийомів політичного бою.

На чому нам слід зосередитися в найближчий час? (Знову ж таки, нехай нікому це не здається зволіканням — розумний старт гарантує добрий фініш).

По-перше, треба сьогодні-завтра завершити комплектування комісій, як це передбачено прийнятими нами Тимчасовим регламентом і Положенням про групи і фракції, підібрати фахівців з числа членів комісій для внутрішньої спеціалізації комісій, добору їх апарату. Нехай нікого не лякає така ситуація, коли в комісії для потрібного напрямку роботи є, наприклад, один фахівець. Ви маєте право залучити до законотворчої роботи фахівців—не депутатів. Основне — добре використати їх знання і патріотичні почуття, здорове честолюбство. А матеріальні і технічні умови, я думаю, керівництво Верховної Ради буде забезпечувати якнайкраще.

По-друге, в усіх комісіях треба уважно спланувати роботу, передбачивши в планах невідкладні, термінові, довгострокові та перспективні завдання. Це слід зробити приблизно за тиждень — затвердити ці плани на комісіях і через Секретаріат передати їх одній із правових комісій для узагальнення і конструювання своєрідної генеалогії законодавчого процесу, погодивши її на Президії, узгоджувальній раді і сесії.

Організацію і контроль за цією роботою, я думаю, правильно буде покласти на одного із заступників Голови.

По-третє, невідкладні завдання, як доповнення до вже визначених питань, повинні вже наступного вівторка на засіданні лягти на столи усім депутатам.

Велику групу невідкладних питань складають закони, що регулюють економічні відносини. І якщо ми навіть просто почнемо перелічувати їх, то цей перелік займе чимало часу. Бо треба розблокувати виробництво, створивши підприємствам нормальні умови господарювання через податки, кредити, інвестиції, валютне регулювання. Треба захистити населення від подальшого зростання цін, загрози масового безробіття, падіння заробітної плати, недоступності товарів, транспортних послуг, неможливості забезпечення собі і дітям літнього відпочинку.

Складні питання постають в зв'язку з підготовкою до жнив, а швидко вже — і до зими.

Але якщо ми знову перетворимось на «пожежників», то при всіх наших спробах професійно розв'язати проблеми, що виникають, ефективність буде мізерна. Бо кожного разу ми будемо наштовхуватись на невирішеність загальностратегічних проблем. А я дозволю собі нагадати, що відповідно до пункту 6 статті 97 Конституції України саме до нашого відання, до відання Верховної Ради України, належить визначення засад державного регулювання і соціального розвитку України.

Це наше найперше і найважливіше завдання сьогодні. Тільки при позитивному вирішенні цього питання є надія спрямувати депутатів на продуктивну роботу, на розчищення існуючого і створення міцного законодавчого поля для стабілізації економіки України і розгортання дійсних реформ. Тільки комплекс продуманих, цілеспрямованих і взаємопов'язаних заходів дасть змогу цивілізовано вирішити найболючіші проблеми нашого життя: відновити роботу підприємств, одночасно стимулюючи технологічну і структурну перебудову; впорядкувавши податкову і кредитну політику, дати змогу позбавитись від кримінальних умов діяльності підприємцям, посередницьким структурам, банкам; відшліфувавши валютне регулювання, стимулювати зростання експортного потенціалу країни, впорядкувати імпорт, сприяти створенню надійної грошово-фінансової системи, без чого взагалі мова про ринкові реформи неможлива.

Ось тоді ми зможемо виконати і інші вимоги виборців — проіндексувати всі трудові заощадження (хоча закон про це треба буде приймати раніше), забезпечити масову участь населення в приватизації, зробити за соціально низькими рівнями ціни на шкільні та вузівські підручники, харчування дітей в дитячих садках, таборах відпочинку, санаторіях, школах, нарешті, взяти на державу витрати по похованню померлих. Ці та ряд інших, також гостро соціальних заходів треба здійснити в цьому році. А для того слід невідкладно готувати законодавчу базу.

Підемо на ці кроки не задля популізму, не латаючи латку латкою, а спрямувавши наші реформи на соціальні орієнтири, зробивши їх невідворотними, всеохоплюючими в інтересах народу України.

Саме така мета поставлена перед розробниками «Основних засад державного регулювання економічного і соціального розвитку України». Робота над цим документом інтенсивно ведеться кількома групами вчених, господарників, управлінців протягом останніх місяців. На цьому тижні робота закінчується, було б добре наступного тижня подати документ Верховній Раді. Треба розглянути й інші підготовлені варіанти. Я знаю, що працювали групи депутатів, які представлені в цьому залі, більш-менш знайомий з їх роботою і вважаю, що вона дуже цікава й корисна. Її результати теж треба буде заслухати. Можливо, саме вони будуть узгоджувати, доповнювати різні аспекти бачення одного й того ж питання. А може, будуть розглядатися і як альтернатива. Детально слід проаналізувати сплановані на перспективу дії Кабінету Міністрів — вони там є, і досить цікаві. Я мав вчора розмову з виконуючим обов'язки Прем'єр-міністра, він готовий ці пропозиції (вони напрацьовані раніше) дати на розгляд Верховної Ради.

Логічним буде формування нового уряду, обрання нового Прем'єра після ухвалення нами цього документа. Але це не зв'язано з виборами Президента, тобто зволікати з цим немає ні потреби, ні можливості. З'ясувавши для себе і затвердивши стратегічний напрямок, що відповідає ціннісним орієнтирам народу України (адже нам він довірив захист своїх інтересів), ми для просування в цьому напрямку підберемо Прем'єра, затвердимо його тут, на засіданні.

Через призму цієї стратегії ми оцінимо програму уряду, наші численні закони: і ті, що були, і ті, що напрацюємо. Така свідома, конструктивна робота Верховної Ради, безперечно, дасть свій позитивний результат, правильно сприйметься народом України.

Треба спокійно реагувати на різні чвари у Верховній Раді всім: і учасникам і спостерігачам. Ми не повинні зійти вбік від напруженої творчої роботи, з'ясовування відношення будемо пізніше. Не варто дискредитувати Верховну Раду, робити, між іншим, не кращу послугу Президенту Л.Кравчуку. Хто цього не розуміє, той блокує дійсно необхідні реформи, сприяє продовженню грабунку, розпродажу нашої держави, зубожінню більшості народу і зміцненню паразитуючих прошарків населення — вони теж є.

Переконаний, що більшість депутатів підтримають пропозиції щодо організації такої роботи в комісіях, у виборчих округах, на пленарних засіданнях.

В руслі стратегічних завдань треба розглядати і ряд державних програм, інтерес до яких проявляють зарубіжні інвестори. Комісії Верховної Ради мають ознайомитися з цими програмами, щоб знайти своє місце у прискоренні їх здійснення.

Серед всього переліку цих питань я б виділив дві групи, котрі повинні стати предметом нашої турботи.

Одна з них — узгодження діючих законів, без чого неможливе їх нормальне функціонування. Наприклад, серія законів про підприємство і підприємництво, які спотворені підзаконними актами, нормами, відомчими інструкціями. Про земельні відносини, про оренду, приватизацію, свободу совісті тощо, особливо закони про місцеву владу і вибудову вертикальної залежності гілок влади. Сюди ж відноситься і питання бюджету, яке нікуди відкладати. Адже ми закінчуємо вже другий квартал, не маючи на нього затвердженого бюджету.

По-четверте, ми нікуди не дінемося від термінової поточної роботи, яка частково руйнуватиме систему підготовки законів. Йдеться про питання подібні кримським, підготовку до виборів, формування Кабінету Міністрів. Тобто це ті питання, які треба теж розглядати поряд з іншими.

По-п'яте, нам слід посилити контрольні функції робочих органів Верховної Ради, домагаючись буквального виконання норм законів і постанов.

Я знаю, що ця позиція не збігається з позицією декого з депутатів. Це звучало на телебаченні, обговорювалося й дискутувалося тут у залі. Але група депутатів, навіть у складі найкращих юристів, якщо до неї буде входити, скажімо, десять чоловік, ніколи не зможе забезпечити контроль за дієздатністю того чи іншого закону. Це можуть зробити тільки всі депутати, в складі комісій виконуючи контрольну функцію в тому обсязі, який передбачений для конкретної комісії. А для окремих випадків ми можемо створювати депутатські групи на іншій основі. Тоді всі будуть розуміти, що треба працювати не тільки над створенням закону, а й над контролем за його виконанням.

Ще раз повторюю — це справи кожної комісії, проте загальну координацію, аналіз цієї роботи повинен очолити, напевне, Олександр Миколайович Ткаченко. На перших порах слід було б проаналізувати, як виконується затверджена Верховною Радою програма приватизації — з початку її запровадження і в нинішньому році. Це корінне питання реформи, тому загальний підсумок ходу приватизації, зокрема оренди майна, був би цікавим і Верховній Раді як господарю загального багатства держави, і кожному громадянину. Слід також одержати точну інформацію про використання коштів від приватизації, про приватизацію об'єктів незавершеного будівництва (в усій структурі показників), уяснивши, що з того має держава.

Думаю, розгляд цього питання, скажімо, через місяць дозволив би уточнити програму і механізм такої зміни відносин власності.

Комісії з питань депутатської етики разом з Управлінням справами і Секретаріатом слід допомогти налагодженню нормального функціонування робочих органів, окремих депутатів у Києві та на округах. Завершення добору референтів, науково-методичне та матеріальне забезпечення законотворчої діяльності — все повинно бути організоване так, щоб депутат почував: його потреба віддатися повністю роботі зустрічає не лише розуміння, а й таке ж відповідальне ставлення всіх служб, всіх офіційних осіб, де б вони не отримували зарплату. Це, безперечно, перш за все стосується відповідних служб Верховної Ради, і вони будуть зорієнтовані саме на таке ставлення до потреб депутатської роботи.

Хай не здасться сказане комусь школярством. Нам справді треба організувати дружну роботу всіх структур Верховної Ради, раціональне завантаження всіх депутатів, щоб кожен бачив (і держава теж) наслідки нашої діяльності.

Вибачайте один одному гострі слова і претензії. В добрий час!

ОПТИМІСТИЧНІ МУКИ МУКАЧЕВОГО

Одне із древніх міст України — закарпатське Мукачеве — відзначило своє 1100-ліття

Перша письмова згадка про Мукачеве зустрічається у хроніці «Діяння угорців» угорського літописця XII століття Анонима. Поселення, що виникло біля підніжжя невеличких гір Галіш та Ловачка, пам'ятає ще перше тисячоліття до нашої ери. Тоді на землі краю проживали франкські племена. У IV—III ст. до н.е. сюди прийшли кельти, яких примушує позбутися обжиті землі могутнє об'єднання гето-даків.

Ще в середині XIX століття вчений Тиводар Легоцький звернув увагу, що поблизу Мукачевого під час оранки люди знаходили металеві й керамічні речі, прикраси, які можна було віднести до сивої давнини. Йому пощастило розкопати 24 житла й ряд об'єктів виробничого призначення. Тоді вперше тут було виявлено ручний млин, вироби з бронзи та скла, знайдено монети і матриці для їх виготовлення.

У 1989 році археологічна експедиція Ужгородського державного університету знайшла в районі гір Галіш — Ловачка ще чотири об'єкти та речі, які не мають аналогів. Усе це підтвердило, що на території Мукачевого ще до нової ери жили люди з досить високою культурою землеробства.

Наприкінці XVII століття в регіоні розростається дрібна промисловість. І хоч більшість виробів була примітивною, окремі з них зажили слави навіть за межами тодішньої Австро-Угорщини.

Так, у 1767 році в Мукачевому збудовано фабрику сукна, яке продавалось аж у Гданську. Мали попит вироби й тут. Унікальним було підприємство з виготовлення паперу, який постачали навіть у Львів. У 1768 році почав діяти завод з виплавлення заліза. На початку XIX століття поблизу Мукачевого відкрито фабрику з виготовлення «гіркої солі».

Цікавою є історія заснування поблизу Мукачівського замку монетного двору. Його «хрещеним батьком» став князь Ференц Ракоці II, котрий карбував на овальних монетах своє гасло — «Про лібертате» («За свободу»).

До речі, в Мукачевому з давніх-давен сильні традиції демократичного правління. Все почалося ще в XV столітті, коли Мукачеве оголосили вільним містом. Окрім права встановлювати свій податок у ярмаркові дні, воно звільнялося від суду феодала-землевласника й отримувало самоврядування.

Тривалий час містом керували староста і група сенаторів. Але із зростанням населення вони не дуже хотіли брати на себе відповідальність за найважливіші рішення в життєдіяльності міста. Тому 1788 року обрали міську раду, в складі 60 осіб. Проте така кількість членів була неспроможна ухвалювати виважені рішення, і в 1836 році до ради обирають лише 34 чоловіка. Прикметно, що формуючи сенат, враховували національний склад жителів міста, а обираючи членів рад — співвідношення релігійних громад.

(Закінчення на 14-й стор.).

З виступу Президента України Л.М.КРАВЧУКА на пленарному засіданні Верховної Ради України 2 червня 1994 року

Шановні народні депутати!

У своєму зверненні до Верховної Ради, до вас я виклав аргументи щодо червневих виборів. І сьогодні, і вчора, аналізуючи обговорення, яке тут відбулося, мені здалося, що акцент зроблений тільки на першому аргументі. А саме: про необхідність перенесення виборів. Але не аналізувався другий важливий аргумент про те, що якщо Верховна Рада прийме відповідні закони, уточнення, то вибори потрібно проводити. Тобто, я говорю з цієї трибуни не про те, щоб вибори не проводити. Я говорив і говорю, і стою на тій точці зору, що вибори потрібно проводити. Але проводити тоді, коли під вибори підведена законодавча база. Ось це моя позиція і вона базується на тому, що інакше ми остаточно втратимо контроль над владою.

Якщо вибори відбудуться без внесення змін і доповнень в Конституцію та закони, не буде чітко визначено повноважень місцевих органів влади, то матимемо неконтрольовану ситуацію, повний розвал виконавчої влади. І це є не просто залякування, а досвід, який ми вже мали на основі того, що було з 1990 року. А щодо інституту президентства, то він був введений не просто тому, що хтось цього захотів, а тому, що так складалась ситуація. Це перше.

Друге. Якщо ви уважно прочитаєте Закон, який прийняла попередня Верховна Рада про формування місцевих органів влади і самоврядування, то ви не знайдете в цьому законі навіть слова про інститут Президента. Я пам'ятаю, як ваша попередниця чистила цей закон і як вона не хотіла, щоб такий інститут був.

Раптом після цього кажуть, що потрібно обирати Президента.

То я задаю вам запитання просте і ясне, якщо в тому законі все покладається на уряд, то яка роль відводиться Президентові?

Якщо Президент буде обраний всенародно за цими повноваженнями, а я бачу, що іншого не буде, то ми матимемо в Києві Президента — главу держави і главу виконавчої влади і матимемо відсутність будь-яких важелів впливу Президента на місцях.

Я говорю про це для того, щоб узгодити ці питання.

Якщо Верховна Рада дійсно хоче, щоб Україна, як тут заявлялося, залишилася незалежною, керованою, суверенною, демократичною державою, то приймаючи рішення про вибори 26 червня або його підтверджуючи, парламент має взяти на себе конкретну відповідальність про те, що до 26 червня відповідні документи будуть підготовлені і прийняті. І це треба записати в Постанові, в проекті якої пропонується внести до 12 червня документи, які, зокрема, регламентують повноваження Президента України.

Повноваження Президента України регламентовані Конституцією і ніяким законом ви їх тут не зміните, як би ви цього не хотіли. Треба внести зміни в Конституцію. Є реальна можливість внести? Якщо є, давайте внесемо. Я виступаю «за». Більше того, я був першим, хто виступив за те, щоб чітко розмежувати відповідні повноваження. І в проект Конституції за моєю пропозицією було внесено саме те положення про розмежування повноважень глави держави і глави виконавчої влади. Але зараз це треба внести в діючу Конституцію.

Тому я хотів би зняти будь-які натяки, що хтось хоче утриматися у кріслі, що Президент сам підписав Закон про вибори. Але Президент після цього вніс у Верховну Раду проекти законодавчих документів про організацію влади.

А ви, виступаючи з цієї трибуни, наполягали на недоцільності їх прийняття. А там було все чітко розписано: що є Президент, що є уряд, що є судова влада, що є Верховна Рада. І ніхто не перетягував би більше вірьовки. Не захотіли! Тепер пішла одна дуже цікава теза: от, мовляв, одну тільки річ слід зробити, змінити в законі, щоб глава області обирався депутатами, і все, мовляв, буде гаразд.

Так я вам задаю запитання, а якщо голова обереться депутатами, то може його уряд звільнити з посади? Ні. Може Президент? Ні. У мене повноважень зараз більше втричі по відношенню до Президента Криму, аніж буде їх у того Президента, кого оберуть, до голови обласної чи районної Ради.

Я задаю ці запитання, керуючись тим, що зараз відчуваю. От комусь не подобається оцей Президент, що тут стоїть. Але ж я хотів би, щоб Президент був обраний без руйнування держави і виконавчої влади. Легітимно, послідовно і без натяків на те, що ми, мовляв, зараз вдаємось до юридичних казусів, мовляв, народ хоче так. А завтра, коли все розвалиться, цей же народ прийде сюди, до Верховної Ради і буде казати: пенсії нема, тому що в бюджет перестануть надходити гроші, того нема, того нема, того нема. Хто буде на ці питання відповідати і яким чином?

Я закликаю, якщо вже творити владу, якщо творити нову владу, то давайте будемо творити її так, щоб вона працювала.

Повторюю, ця влада, яку оберемо, працювати не буде. А якщо буде працювати, то ніякого управління цією владою за цими законами не буде. Я не хочу бути пророком, як кажуть, «в своем Отечестве», але подивитеся на ситуацію через деякий час. Подивитеся і скажете. Тому я хочу, щоб ми підійшли до цього дуже відповідально.

А якщо Верховна Рада відпрацює відповідні закони, розставить всі акценти в Законі, який прийняла ваша попередниця, то тут немає ніякого сумніву: я за вибори, я за те, щоб такі вибори відбулися.

Ось абсолютно ясна позиція щодо виборів місцевих органів влади.

Друга позиція. Щодо Президента. Сьогоднішній статус Президента такий, який записано в Конституції. Якщо обраний буде Президент за цим статусом, то, повірте, ніяка Верховна Рада після того, як він пройде всі тортури, не зможе забрати від нього жодного повноваження. Кажуть, що ці питання можна вирішити на референдумі. Цікава логіка. Спочатку оберемо Президента з повноваженнями в червні, а у вересні виносимо на референдум питання, які повноваження у нього забрати. Так чого ми врешті-решт хочемо? Аби тільки гасла тут висловлювати. Це ж не реально.

Ще раз закликаю вас, ви будете нести більшу відповідальність, найбільшу. І я хочу, щоб ви це знали, тому що президентська кампанія почалася. Я є кандидатом у Президенти, ви обрані народом. Існує легітимна Верховна Рада, конституційна, неповнокровна, тому що третини депутатів немає, дев'ять мільйонів виборців не представлено у Верховній Раді. Але ви є легітимна, конституційна Верховна Рада, на вас лежить найбільша відповідальність сьогодні щодо того, як владу ми сформуємо. І історія має про це знати. А яку владу сформуємо, це цілком, повністю, виключно є компетенція Верховної Ради. І будь-які політичні пристрасті, будь-які натяки — хто чого і як хоче — треба відкинути, якщо ми дійсно вболіваємо за Україну.

Я хочу, щоб ми утворили сильну виконавчу владу, легітимну законодавчу владу і Президента з точними і ясними повноваженнями. Якщо ми це зробимо, тоді 26 червня потрібно іти на вибори. І хто переможе, той переможе. Я ніколи не відмовлявся від цього.

ПОЛІТИЧНА ЗАЯВА

народного депутата України, виконуючого обов'язки Прем'єр-міністра України Ю. Л. Звягільського

30 травня вчинено зухвалий замах на життя народного депутата України, голови державного концерну з матеріально- технічного і сервісного забезпечення агропромислового комплексу України Володимира Бортника.

П'ятьма кулями найманих убивць, що стріляли впритул, тяжко поранено політичного і державного діяча України. Його життя — у небезпеці.

Антидержавні мафіозні структури, зазнавши поразки на виборах, перейшли до боротьби проти держави і народу шляхом терору. І не випадково вбивці обрали своєю жертвою Володимира Бортника. Саме він протидіяв спробам грабувати Україну, відмовляючись закуповувати нафтопродукти та інші матеріали для сільського господарства за цінами, продиктованими мафією.

Зухвалий, вчинений у центрі Києва серед білого дня замах на життя народного депутата України Володимира Бортника показує, що навіть перші слабкі паростки економічної і політичної стабілізації в Україні, намічений урядом курс поступового підвищення життєвого рівня народу викликають дике озлоблення в антидержавних угрупованнях, мафіозних структурах, які звикли безсоромно грабувати нашу країну і наш народ. Вони не раз погрожували розправою членам уряду мені як виконуючому обов'язки Прем'єр-міністра України. І від погроз перейшли до відкритого терору.

Безкарність, з якою антидержавні мафіозні угруповання діяли до цього часу, не може тривати далі, бо це загрожує національній безпеці України, життєвим інтересам наших громадян.

Як народний депутат України, виконуючий обов'язки Прем'єр-міністра України, я вимагаю від Верховної Ради України найрішучіших заходів щодо захисту національних інтересів держави, честі і гідності її громадян, розслідування всіх обставин замаху на життя народного депутата Володимира Бортника, неухильного додержання правопорядку, законності, створення для цього дійового правового механізму.

Іван Плющ на Херсонщині...

Тепло зустрічали на Херсонщині кандидата у Президенти Івана Плюща. А особливо — в селі Чорнобаївці, куди 2 червня з'їхалися місцеві жителі, керівники господарств Білозерського району, представники обласного центру. Саме тут у квітні нинішнього року І. Плюща було висунуто претендентом у кандидати на пост Президента України.

Іван Плющ виклав розгорнуту платформу того, як нам зміцнювати державність України, швидко провести політичну й економічну реформи, краще дбати про задоволення найгостріших запитів населення. Кандидат дав вичерпні відповіді щодо здійснення ефективної приватизації, гармонійного розвитку промислового і сільськогосподарського виробництва, виправлення прорахунків у діяльності банків, створення чіткої кредитно-бюджетної системи, задоволення актуальних вимог пенсіонерів, інших груп населення. Окремою темою проходила розмова про необхідність боротьби із злочинністю, корупцією і спекуляцією.

А Леонід Кучма на Одещині

Одноденну поїздку до Одеської області здійснив кандидат у Президенти України Леонід Кучма. З ранку, одразу ж після прибуття літаком до Одеси, вирушив на вертольоті в один з найвіддаленіших районів регіону — Тарутинський. Дві з половиною години тривала тут зустріч, на яку прийшло більш як півтисячі виборців Тарутинського, Арцизького й Саратського районів. Потому — зустріч з працівниками правоохоронних органів, прес-конференція, виступ по телебаченню.

— Я прихильник сильної президентської влади, яка справляла б реальний вплив на всі сфери життя, — наголосив Л.Кучма. — І якби не сподівався на те, що в разі обрання Президентом матиму можливість керувати виконавською владою, то вже сьогодні відмовився б від подальшої участі у виборчому марафоні. Саме Президент має взяти на себе всю відповідальність за виведення країни з кризового стану, вживати для цього найжорсткіших заходів.

Л.Кучма — за тісний економічний союз з Росією та іншими країнами СНД при одночасному інтегруванні України в європейське й світове економічне співтовариство, надання ширших економічних й політичних прав регіонам, роздержавлення й приватизацію до розумних меж.

Леонід Смоляков: «Нам треба не напруження, а спілкування»

Актуальне інтерв'ю

Днями відбулася зустріч Голови Верховної Ради О. Мороза з Надзвичайним і Повноважним Послом Російської Федерації в Україні Л. Смоляковим.

— Мені приємно, — сказав після зустрічі російський посол у розмові з кореспондентом «ГУ», — що Голова Верховної Ради прийняв мене одним з перших. Причому за умов страшенної зайнятості, коли йшли дебати про створення парламентських комісій, коли стикалися інтереси різних фракцій у Верховній Раді. Можливо, мені допомогло те, що знаю я Олександра Олександровича з його діяльності вже більш як 15 років. Знаю як людину інтелігентну, спокійну, поміркованих поглядів. Як людину, котра поєднує твердість з виваженістю, намагається завжди знайти рівнодіючу в політиці. А це надзвичайно важливо на тому посту, який він нині обіймає.

Часом, ви знаєте, не просто керівникові подолати партійні принципи, за якими він входив до влади. Однак перші кроки О. Мороза показують: він прагне стояти над брутальною часом фракційною суперечкою в парламенті, намагається не дати зіткнутися крайнім силам.

Щодо самої зустрічі, то мене цікавили позиції керівництва парламенту, його ставлення до Росії, питання української зовнішньої політики. Природно, йшлося і про Крим. Мені приємно було почути, що Голова Верховної Ради за те, щоб розв'язувати це непросте питання шляхом переговорів робочих комісій, створених у парламентах України і Криму. До речі, прийнята в середу вашими депутатами постанова не про «пожежні» дії, а про виважений аналіз цієї проблеми має привести до розумного компромісного рішення.

— І все ж чимало аналітиків розцінюють згадану вами постанову як серйозне попередження кримському керівництву. Декотрі передбачають загострення ситуації на півострові. Коли це, не дай Боже, станеться, яка буде реакція офіційної Москви? Адже не таємниця, що пана Мешкова підтримують певні політичні сили в Росії.

— Я займаюся зовнішньою політикою, а ви торкнулися внутрішніх питань України. Мені важко давати нині оцінку можливому розвитку ситуації. Росія має добре всім відому офіційну позицію.

Звичайно, «до кожного рота не приставиш ворота». Ви добре знаєте, що в російському суспільстві, його структурах — у тому ж парламенті — є люди, які хотіли б жорсткішого розв'язання кримської проблеми. Але є такі і у вас в Україні. Наприклад, під час голосування в середу 55 українських парламентаріїв готові були підтримати пропозицію пана Вітовича про силове розв'язання. І все ж таки більш як 200 депутатів виступили проти. Це серйозний сигнал тим, хто хотів би «проштовхнути» божевільну ідею.

Тому, вважаю, під час рішення як внутрішніх питань, так і питань російсько-українських відносин нам треба не напруження, а спілкування. Саме таку позицію, як на мене, підтримує керівництво українського парламенту.

— Дякую за розмову.

Інтерв'ю провів Ігор ГРУШКО.

Світлана ПИСАРЕНКО, «Голос України»

БУДЕТЕ ПРОХОДИТИ МИМО — ПРОХОДЬТЕ

Як на мене, то заклик Олександра Мороза «більш ніколи не вдаватися до програшних для всіх прийомів політичного бою», що, безперечно, є і визнанням факту його наявності, — заслуговує того, щоб стати девізом нового парламенту. Але, судячи з усього, це поки що недосяжна мета.

На цьому тижні відбулися дві великі прес-конференції — Голови Верховної Ради України Олександра Мороза і трьох опозиційних парламентських об'єднань (фракції НРУ і депутатських груп «Державність» і «Реформи»). Коли зайшла мова про пропорційне представництво, Олександр Мороз, зокрема, звинуватив фракцію Руху у непослідовності: то вона виступає за професіональний принцип формування комісій, то за пропорційний. А В'ячеслав Чорновіл на прес-конференції дав зрозуміти: задоволений тим, що дві комісії було запропоновано очолити представникам фракції Народного Руху. Однак уже в ході формування складу комісій весь час звучали претензії, мовляв, не дотримано принципу пропорційності, і тому фракція Руху не має наміру «прописувати» своїх депутатів у тій чи тій комісії. Ненадійний аргумент, погодьтеся. І це при тому, що, наприклад, на тій самій прес-конференції один з лідерів групи «Реформи» Віктор Пинзеник заявив на пропозицію В.Чорновола блокуватися, що «Реформи» діятимуть як самостійна політична одиниця.

Тільки з цього можна зробити висновок, що опозиція на «програшні прийоми політичного бою» відповідає тим самим. Так, на організований наступ лівих сил опоненти відповіли покладанням відповідальності за майбутнє України на лівих, так би мовити, у чистому вигляді. Аргумент такий: демократи не мали влади до виборів у структурах управління і країна прийшла до занепаду, однак, вважається, що саме демократи до цього занепаду й привели. Тепер, мовляв, слід віддати на відкуп владу в структурах управління лівим силам сповна, щоб вони себе дискредитували перед народом невиконанням популістських обіцянок. І тільки тоді буде зроблено правильні висновки, які і позначаться на наступних виборах парламенту. Але така логіка не що інше, як шлях проб і помилок, шлях, який веде не до конструктивної роботи, а до взаємних звинувачень і, кінець кінцем, до відкочування у всіх сферах життя. Яка ціна чергового експерименту? Для чого виборці покладали надії на своїх депутатів? Уже напевно не для того, щоб вони «вдавалися до програшних для всіх прийомів політичного бою».

Фактично це продемонструвало формування складу постійних комісій. Скажімо, голова Комісії з питань соціальної політики і праці слушно нагадав депутатам, що вони на виборах, можна сказати, «виїхали» на питаннях соціальної політики, а коли настав час працювати у цьому напрямі, то виявилося, що бажаючих — комуністи, соціалісти і лідер профспілок. «Усі хочуть обороною займатись і по закордонах їздити», — отаке його резюме. І заперечувати нічого: ці комісії — одні з найчисленніших. Оригінально бачать себе і члени групи «Реформи» поза Комісією з питань економічної політики та управління народним господарством, а також поза Комісією з питань паливно-енергетичного комплексу, транспорту і зв'язку. Фракція Руху, групи «Державність», «Центр», «Реформи» і незалежні депутати не бачать для себе сенсу в роботі у Комісії з питань агропромислового комплексу, земельних ресурсів і соціального розвитку села. А ось що стосується Комісії з питань оборони і державної безпеки, то й тут за кількістю лідирує фракція «Комуністи України» — вісім депутатів, але голова цієї комісії вважає займими трьох з «Державності» і трьох незалежних.

Постає резонне питання: якщо не ліві вважають себе опозицією у принципових питаннях державотворення, економічного розвитку, політики, то яким чином вони збираються впливати на всі ці процеси, не беручи участі в роботі ключових постійних комісій, де і бере витоки законодавча робота — основа всієї парламентської діяльності? Адже народжені у надрах однодумців законопроекти не будуть об'єктивні щодо всього суспільства. Чи опозиціонери, які заявляють, що вони саме такими і є, обмежаться переконанням самих себе і лише тих трьох лівих, які є у Комісії з питань культури і духовного відродження? Дуже зручно спілкуватися з однодумцями. А опонентам казати: «Будете проходити мимо — проходьте».

Наталя ФІЛІПЧУК, «Голос України»

КОЛИ ЧАС ПОСПІШАТИ...

Нарешті емоції щодо Криму трохи згасли, і політики замислилися: коли ж насправді виникла кримська проблема? У 1783 році, коли Крим було приєднано до Російської імперії? У 1954, коли його, занедбаного, позбавленого справжніх господарів, віддали, як до реанімаційної палати, Україні? Чи в 1991 році, коли сама Україна дозволила провести референдум, а потім визнала автономію, заклавши міну сповільненої дії? Що лягло в основу кримської проблеми, як її розв'язувати, а також можливі її наслідки — це стало предметом розмови на прес-конференції, проведеній з ініціативи групи стратегічних досліджень «Молоді європейці за безпеку» (Інститут стратегічних досліджень), Меджлісу кримськотатарського народу, парламентської групи ВР України «Реформи» у Києві.

На думку лідера фракції Курултаю у ВР Республіки Крим Рефата Чубарова, кримська проблема народилася тоді, коли її було відокремлено від проблеми кримських татар, тому й розв'язувати її треба, спираючись на цей народ. Рефат Чубаров вважає, що для цього також необхідні три умови: правова база, гроші та стабільність на Кримському півострові. Тільки як її досягти? Заплющити очі на незаконні дії кримського парламенту і погодитися на договірні відносини між Україною та її складовою частиною? Ті політики, що припускають перспективність такого виходу, помиляються. Нема жодних гарантій, що за півроку ці договори не будуть розірвані в односторонньому порядку.

Рефат Чубаров процитував проект звернення парламентської більшості ВР Республіки Крим до російської Державної Думи, де зокрема мовиться: «ВР Криму розраховує на спільні з Державною Думою рішучі дії щодо остаточного визначення російського федерального статусу Криму». І, очевидно, далекосяжні плани нинішнього законодавчого органу півострова не змінить навіть порозуміння щодо ЧФ між Україною та Росією (якщо воно можливе найближчим часом).

За такої умови ВР України повинна була б узяти на себе повноту влади і відповідальність за вирішення конфлікту. Що стосується практичного втілення рішень ВР України, то за нього береться відповідати кримськотатарський народ, чи не єдина могутня сила в Криму, що відстоює українські інтереси: «Треба повернути до Криму корінний народ, і він визначить, яким буде майбутнє півострова», — заявив на прес-конференції голова Меджлісу Мустафа Джемілєв. Але з 492 мільярдів карбованців капіталовкладень і 197 мільярдів карбованців, що виділені бюджетом України на 1994 р., кримські татари отримали поки що тільки 100 мільярдів карбованців. Тому допомога Туреччини у фінансуванні і будівництві 1000 квартир — на часі і дуже цінна.

Але чи не вперше на прес-конференції постала й інша проблема: послаблення впливу і контролю України в економічній сфері Криму, зокрема у розвитку приватизаційних процесів. За словами експерта групи стратегічних досліджень В'ячеслава Шведа, на сьогодні спостерігається посилення впливу російського капіталу. Наприклад, надто активно скуповують кримську нерухомість російські корпорації «XX століття», «Арбат-Москва», «Альфа капітал» та інші, що скупили вже 10—15 відсотків усіх санаторіїв. До кінця 1994 року, згідно з указом Мєшкова, планується приватизувати 19 об'єктів (зокрема й порти), що практично визначають економічний потенціал півострова. Нема гарантій, що й ця власність України не змінить своє «громадянство».

Найсумніше, як зазначив лідер групи «Реформи», народний депутат України Віктор Пинзеник, що Мєшков, підписуючи цей указ, а також інші укази — щодо податків, валютного врегулювання, банківської системи, — хоч і виступає антизаконно, але практичні підстави на це він має. В самій Україні відсутні закони, які б давали підприємствам вільний доступ до валюти, кредитів, не блокували приватизацію. У Криму дуже майстерно перенесли акценти з економіки на політику, а тил забезпечили прогресивними, хоч технічно й недосконалими, реформами.

Отож очевидно, що кримська проблема має багато причин її виникнення і багато шляхів виходу з неї. Ще один запропонував сам Президент України Л. Кравчук під час зустрічі в ВР України: треба з'ясувати відносини з Росією. І головне — не прогавити знову момент. Хоч і кажуть «поспішай не поспішаючи», але ж не всю свою історію...

Костянтин ПАРИШКУРА, «Голос України»

Якщо світ обертається довкола ГАТТ, то це комусь потрібно

Генеральною репетицією перед поданням до ГАТТ (Генеральна угода з тарифів і торгівлі) стала міжнародна урядова конференція по обговоренню робочої версії Меморандуму України про зовнішньоторговельний режим, що відбулась у Києві наприкінці минулого тижня. Меморандум — головна умова вступу до ГАТТ. Отже, є надія, що Україна наприкінці року стане членом цієї організації.

Що таке ГАТТ? Про це розповідав журналістам заступник міністра зовнішньоекономічних зв'язків, спеціальний представник України в ГАТТ з питань приєднання Сергій Осика.

ГАТТ — це правовий режим, створений у більш як 120 країнах світу, частка яких у світовій торгівлі — 90 відсотків. До того ж місяць тому в Марракеші створено Світову організацію торгівлі (СОТ), яка повністю сформує світовий торговельний режим. Вона — правонаступник і спадкоємець ГАТТ. Тому організація вже сьогодні називається ГАТТ (СОТ).

Історія створення ГАТТ (СОТ) сягає повоєнних (після другої світової), важких для зруйнованої Європи років. Формувалася вона паралельно з такими структурами, як нинішній Світовий банк і Міжнародний валютний фонд. Призначення — уніфікувати законодавство країн-членів, яке стосується торгівлі, спростити правовий режим, прискорити і полегшити товарообіг.

Аргумент-заперечення. Чи не станеться так, що Україна з її зруйнованою економікою, приєднавшись до ГАТТ (СОТ), зовсім загубиться на світовому ринкові, буде поділена між більш досвідченими, більш розвиненими? Можна було б, спираючись на документи, довести абсурдність цієї тези. Але краще запитати: чому членами ГАТТ (СОТ) прагнуть стати і високорозвинені країни, і такі, що розвиваються, і постсоціалістичні, і просто соціалістичні? Чому туди хочуть вступити Молдова, Білорусь, чому Росія намагається чим швидше де-юре оформити своє фактичне членство в цій організації? Майже завершено процес приєднання до ГАТТ (СОТ) країн Балтії. Східна Європа ввійшла туди ще в роки розвиненого соціалізму. Це — лише наші сусіди. І якщо наш могутній східний сусід Росія приєднається до ГАТТ (СОТ) раніше, ніж ми, Україна, яка вже сьогодні зазнає величезних збитків від торговельних бар'єрів, опиниться в пастці. Нашому оточенню буде простіше й дешевше мати справу з іншими, хоч воно зацікавлене в наших ресурсах, продукції. Ось тоді стане зовсім погано. Економіка України в роки СРСР була спотворена непропорційним розвитком важкої промисловості, багато експортувала сільгосппродукції. Держава має великі поклади металів, кам'яного вугілля, які з нинішніми нашими технологіями та зношеністю обладнання неможливо адекватно обміняти на потрібні нам енергоносії.

Інтерес до українського ринку в світі чималий. Тому на конференцію прибула велика делегація ГАТТ на чолі з головою комісії з приєднання, представником ГАТТ у США Енді Столером. І останній був «приємно здивований тим, як український уряд зацікавлений у приєднанні». Міністр зовнішньоекономічних зв'язків України Олег Слєпичев, відкриваючи конференцію, сказав: мова — про довіру міжнародного співтовариства до України, яка має бути йому зрозумілою зі своїми законами, зацікавлена у торгівлі. Розуміючи важливість конференції, до неї звернувся з привітанням Президент України Леонід Кравчук. А міністр економіки Роман Шпек, виступаючи на заключній прес-конференції по завершенні цієї події, заявив, що вступ до ГАТТ (СОТ) актуальний хоча б тому, що в ньому — стимули для змін у внутрішній політиці. Сам факт подання Меморандуму про зовнішньоторговельний режим України, який має відбутися в цьому місяці, прилучить до сприяння реформам нові політичні сили.

Що ж до політики, то членами ГАТТ (СОТ) стають незалежно від того, хто очолює парламент і яка партія править. Тому що, як підкреслив Сергій Осика, політики займаються економікою, торгівлею — фахівці.

Микола КОСИЙ, «Голос України»

Допоможіть армії передплатити «Голос України»

Неймовірно, та факт. У Харківський корпункт редакції газети «Голос України» звернувся начальник соціально- психологічної служби прославленого Харківського вищого військового авіаційного училища льотчиків імені двічі Героя Радянського Союзу С.Грицевця з таким проханням, в яке навіть важко повірити «Допоможіть передплатити вашу газету, — сказав полковник Віктор Куцевол, — хоча б екземплярів з десять...»

Ви не розумієте, про що мова? Я теж спочатку не міг нічого збагнути. Полковник В.Куцевол пояснив. У знаменитому на весь світ училищі військових льотчиків, яке на днях, до речі, було переіменоване у Харківський інститут льотчиків ВПС України, в стінах якого навчалося 239 (!) майбутніх Героїв Радянського Союзу, 16 заслужених льотчиків-випробувачів, 11 космонавтів — сьогодні не має ні купона на передплату газет та журналів. «Наші курсанти — народ допитливий, не байдужий. Із задоволенням читали і вашу газету. Тепер, напевне, доведеться розпрощатися з цією «дурною» звичкою...»

Звичайно, редакція відзначить за безприкладний ратний подвиг ХВВАУЛ кількома екземплярами «Голосу України», хоча й сама не дуже багата. Втім, таким чином проблему, певне, не вирішити. Не кращі справи з передплатою і в багатьох інших військових університетах, училищах, армійських частинах та підрозділах, на кораблях.

Вілен КУРЕДА, політолог

ЦЕ НЕМИНУЧІСТЬ

За результатами виборів у кримському однопалатному парламенті виявилося 14 представників кримськотатарського народу. Та вже з самого початку ідея таких виборів і такого парламенту прирікала кримськотатарський народ на нерівність його представництва. З одного боку кожен із чотирнадцяти представляє в середньому вдвічі менше населення, ніж депутати, обрані за територіальними округами і, тим більше, за партійними списками, що може призводити до всіляких нарікань, непорозумінь, конфліктів. З другого, при виборах за територіальними округами висвітлено проблему нерівності цілого кримськотатарського народу. За кандидатів від нього в другому турі проголосувало втричі менше виборців, ніж за інших кандидатів. В округах не було обрано жодного (!) депутата з 35 кандидатів від кримських татар.

Щоб утілити у життя справедливість щодо кримських татар, потрібно відновити національну державність з відповідною політичною системою. Кримський парламент має стати двопалатним, як це запропоновано в проекті конституції, розробленому меджлісом: одна з палат складається з представників корінного народу, друга — загальнокримське представництво. При цьому відпадуть усі безглуздя з «квотуванням», у кожній з палат депутати будуть рівні між собою щодо кількісного представництва.

Противники такого парламенту заперечують і заперечуватимуть, мотивуючи тим, що це, мовляв, роз'єднання народів Криму, «розкол» за національною ознакою. Ні, не розкол. Саме такий парламент стане інституцією, що єднатиме на базі спільного законотворення, справедливого взаємоурахування інтересів двох груп населення, інструментом компромісу, бо закони, які суперечать загальним інтересам, у такому парламенті просто не пройдуть — їх обов'язково заблокує одна з палат. Тільки такий парламент зможе на взаємоприйнятливій основі розв'язувати питання справедливої участі представників усіх груп населення у спільних органах виконавчої влади, місцевого самоврядування та інших державних інституцій. А щодо розколу, то він — сьогодення Криму. Вибори це підтвердили, і цей розкол поглиблюватиметься, поки не зникне політична нерівність корінного народу.

Ще запеклішій атаці піддаватимуть самий принцип національної державності кримських татар. Головним запереченням було, є й буде те, що Республіку Крим на підставі референдуму 20 січня 1991 року «відтворено» як державне утворення, що існувало раніше (КрАРСР), яке, нібито, не мало національного статусу, а було чисто територіальне. Але ж це відверта фальсифікація. Не кажучи вже про багатовікове Кримське ханство, від 1921 до 1945 року в Криму існувала національна держава кримських татар й існують докази цього:

— За аналогією з іншими автономними і союзними республіками вже першою конституцією КрАРСР було встановлено дві державні мови: російську і кримськотатарську. Відповідно до цього всі особисті документи громадян КрАРСР видавалися двома мовами: кримськотатарською і російською, причому кримськотатарський текст ішов першим.

— Вищі службові особи республіки, також як і в інших республіках, переважно були з числа громадян корінної національності.

— По тому як у травні 1944 року «велику визвольну місію» було, нарешті, завершено повним визволенням Криму від його корінного народу, відразу ж настало перетворення автономної республіки на область, бо подальше існування автономної республіки без її національної основи — корінного народу — втрачало будь-який сенс, в тому числі й з точки зору «ленінсько-сталінської національної політики».

— Доказом нібито територіального статусу колишньої республіки використовують те, що в назві республіки не було слова «татарська». Але ж відомо, що це слово використане раніше, ніж було створено КрАРСР. Татарську автономну республіку було створено 27 травня 1920 року, а постанову ВЦВК і РНК про створення КрАРСР було підписано Леніним 18 жовтня 1921 року.

Противники національної державності кримських татар обгрунтовують своє неприйняття цієї ідеї й тим, що нині в Криму мешкає кримських татар усього лише 10 % від усього населення. Але й цей їхній аргумент неспроможний, і ось чому. Ще більша частина кримських татар через економічну кризу не може повернутися на батьківщину. Ці люди тільки тимчасово проживають нині на чужині, та вони не відмовлялися від своєї батьківщини, від її громадянства. Їх із нього вилучили примусом, і тому аморально не вважати їх за громадян Криму. Так що за справедливістю кримські татари-кримчани становлять щонайменше чверть населення Криму.

Усім нам треба усвідомити просту й очевидну істину, що ніколи кримськотатарський народ, який вистояв і змужнів після двостолітніх гонінь, не змириться з безправ'ям і приниженням, що ніколи не відбудеться єдиний народ Криму, поки частину його населення, тим більше корінну націю, яка зародилася тут, на цій землі, не буде зрівняно у політичних правах з мігрантською більшістю. Невже ми, знаючи світову історію національно-визвольних рухів, можемо припустити, що знайдеться в світі народ, який, усвідомивши себе як самобутню цивілізовану спільність, боязко і покірно відмовиться від своїх національних і політичних прав, від прав на землю предків? Треба нарешті визнати, що кримські татари мають подвійне право на свою державність — право на відновлення і право на самовизначення. Політичне становлення кримськотатарського народу все одно відбудеться. Воно неминуче. Раніше чи пізніше. То краще раніше — менше конфліктів, напруженості, непотрібних втрат емоційної енергії і такого дефіцитного в наш час розумового потенціалу.

Крім історичних, правових і логічних аргументів, наведених тут для доказу прав кримських татар, є ще аргументи людяності, моральності. Більше двохсот років цей народ зазнавав щонайжорстокішого фізичного, духовного і політичного геноциду з боку імперії. Тричі за цей час руйнували його державу. Переважну більшість кримських татар було вигнано з їх історичної батьківщини наприкінці XVIII і в XIX столітті, геть усе корінне населення було вивезено на чужину у XX столітті. Більша частина народу загинула під час цих великодержавних місій. Не було б цих місій, Крим був би нині повнокровною кримськотатарською державою. Підтвердженням цього є те, що кількість кримських татар, які врятувалися від «звільнення» імперією на території Туреччини (від ярма котрої, до речі, кримчан і «звільняли»), становить кількамільйонів чоловік, тоді як на рідній землі і сьогодні корінного народу менше, ніж було до «звільнення» більше двох століть тому.

Ніколи і ніякими компенсаціями не відшкодувати зло, завдане народові. Але коли існує в світі справедливість, то має бути і святий моральний та християнський обов'язок нащадків спокутувати хоча б частину вини своїх предків і своєї власної. І головне — припинити, нарешті, політичний геноцид народу і повернути йому національну державність. Більшовики двадцять років зробили це. Так невже не вистачить на це благородства і розважливості у людей, які проголосили себе поборниками демократії, гуманізму і борцями за права людей і народів?

Сімферополь.

Віктор МЕДВЕДЧУК, президент Спілки адвокатів, заслужений юрист України

КРИМ: ВІЙНА ЗАКОНІВ. ЩО ДАЛІ?..

Як ВІДОМО, у політики (точніше у політиків) своя логіка і свої інтереси. Подекуди вони заради певної політичної мети намагаються прискорити й спрямувати хід історії в бажаному для них напрямку, нехтуючи (чи через незнання) законами суспільного розвитку, не кажучи вже про загальновизнані норми міжнародного права та національного законодавства.

Революційна гарячка, властива деяким діячам від політики, затьмарює розум, спонукає до дій невиважених і нерозсудливих. На жаль, вірус політичної нетерплячості, схильності до авантюри та ігнорування норм права досить поширений серед представників сучасної політичної еліти і має здатність із блискавичною швидкістю породжувати епідемії політичного протистояння, від якого крок до конфліктів, насильства, війни (згадаймо Придністров'я, Карабах, Грузію, Таджикистан, колишню Югославію...).

Як не прикро, але ця епідемія поширилась і на Україну, загрожуючи політичними потрясіннями, які можуть вийти далеко за межі конфлікту локального характеру. Гадаю, юридичний аналіз подій, що відбуваються в Криму, допоможе, як на мене, не тільки констатувати ті чи інші порушення законодавства України з боку владних структур Криму, але й окреслить шляхи виходу з політичної кризи (це стосується як відносин України і Криму, так і взаємин України з Росією).

У постанові Верховної Ради України від 20 травня 1994 року «Про зупинення дії Закону Республіки Крим «Про відновлення конституційних основ державності Республіки Крим» дана чітка політична і юридична оцінка дій Верховної Ради Республіки Крим. Як відомо, зазначеним законом відновлено положення Конституції Республіки Крим у редакції від 6 травня 1992 року, яка передбачає встановлення між Кримом і Україною відносин на основі договорів і угод та про введення громадянства Криму. А це законодавче закріплення сепаратистських тенденцій, які набули в Криму сталого характеру.

Положення Конституції Криму суперечить зафіксованому в Декларації про державний суверенітет України принципу територіального верховенства, за яким Україна здійснює верховенство на всій своїй території. Територія України в існуючих кордонах недоторканна і не може бути змінена чи використана без її згоди. Україна самостійно визначає адміністративно-територіальний устрій республіки та порядок утворення національно-адміністративних одиниць. Отже, реалізація положень Конституції Криму ставить під загрозу територіальну цілісність України і, крім того, підживлює сепаратистські настрої і відцентрові дії в інших регіонах нашої держави.

Конституція Криму порушує норми Конституції України, законів України «Про розмежування повноважень між органами державної влади України і Республіки Крим» та «Про громадянство України». Тим самим порушується закріплений у Конституції України принцип верховенства законів України на всій її території, що підриває юридичні основи конституційного устрою України.

Статтею 75-1 Конституції України встановлено, що Кримська Автономна Республіка є складовою частиною України і самостійно може вирішувати лише ті питання, які віднесені до її відання. Останнє визначено Законом України «Про розмежування повноважень між органами державної влади України і Республіки Крим». Цим законом чітко окреслені межі компетенції органів державної влади Криму, які не можуть перебирати на себе функції державного управління, що належать до виключного відання центральних органів влади.

Юридично безпідставними і фактично недоречними є також намагання ввести в Криму свій інститут громадянства, а також подвійне громадянство з Росією. Відповідно до статті 1 Закону України «Про громадянство України» в Україні існує єдине громадянство. На підставі двосторонніх міждержавних договорів допускається подвійне громадянство. Але таких договорів не укладено ні з Росією, ні з іншими державами СНД. І головна проблема тут не в тому, що хтось не хоче цього робити, а в тому, що подвійне громадянство, попри його зовнішню привабливість, породжує цілу низку політичних, економічних, юридичних та інших проблем. Як вирішувати, наприклад, проблему військової служби, якщо особа є громадянином двох держав? Як практично вирішувати питання участі громадян у приватизації державного майна, як регулювати міграційні процеси (уявімо ситуацію, коли одночасно тисячі громадян Криму вирішать переїхати на постійне проживання до Росії або навпаки...)?

Це тільки частка проблем, що потребують вирішення у разі введення подвійного громадянства.

Можна зрозуміти бажання людей позбутися якнайшвидше тих чи інших життєвих турбот, але неприпустимо і небезпечно, коли вияви психології стають безпосереднім спонуканням у діяльності керівників держави.

Отже, природне бажання людей бути вільними у виявленні і реалізації своїх бажань і намірів повинно мати під собою певне політичне, економічне і юридичне (узгодженість законодавства різних країн тощо) підгрунтя. Воно дає змогу уникнути суспільного хаосу і забезпечує елементарний порядок у державі. На жаль, ще не настав час, коли можна буде ліквідувати міжнародні кордони і оголосити всіх людей громадянами Світу.

Цілком зрозумілі наміри керівників Криму шукати виходу з економічної кризи шляхом економічних реформ, що і намагається робити група Сабурова. Це, до речі, у Києві сприймається з розумінням. Більш того, Президент України і парламент неодноразово заявляли про свою підтримку намагань Криму знайти свої шляхи виходу з економічної кризи, погоджуючись на надання Кримові широких повноважень в економічній політиці, створення вільної економічної зони, залучення іноземного капіталу. Уряд України, зважаючи на особливості ситуації в Криму, істотно зменшив його зобов'язання щодо бюджету України. Але деяким кримським політикам здається замало мати економічну свободу (якою ще треба вміти скористатися). Їм не дає спокою забаганка мати політичне всевладдя. Таким діячам, гадаю, треба навчитися вгамовувати свої бажання і керуватися загальнодержавними інтересами, діючи в рамках загальновизнаних норм моралі і права.

Події в Криму навіюють спомин про летючого голландця — корабель, покинутий командою на волю хвиль і вітру. Він викликає у моряків при зустрічі з ним невимовний і незрозумілий жах. І ця морська легенда набуває несподіваного змісту: летючий голландець, ця морська примара, перетворюється на інший, немовби реально існуючий, корабель (чи то кораблі «славнозвісного» Чорноморського флоту), яким править вітер політичних пристрастей і безумства. І, як не прикро, цей корабель принесло до берегів України, саме до Криму. Це видиво викликає якщо не жах, то тривогу за прийдешнє Криму й України.

Все ж таки думається, що розвіяти примару політичної конфронтації і стабілізувати соціально-економічну ситуацію в Криму — до снаги відповідальним владним політикам, якщо вони, звичайно, будуть керуватися здоровим глуздом і діяти у правовому просторі норм міжнародного права та законодавства України.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Легковажні і безтурботні були ті стародавні греки — знай собі пили та гуляли. Самі їхні музи чого варті... То у танцях викаблучувались, то любовними піснями тішились, то кидалися зорі лічити... Лише невтомна трудівниця Кліо і досі прибирає й дає лад усьому тому, що натворили сестри. Так от, ті стародавні греки ще й будували музам мусейони — храми тобто. Будуємо ті мусейони (по-сучасному — музеї) і ми. І, прославляючи, ідеалізуємо греків. Бо для щасливого та гармонійного життя, попри все, чогось еллінам не вистачало. Може,.. протипожежної служби?

Ганна РОМАНЦОВА, «Голос України»

ОТАКИЙ МУСЕЙОН...

Згадайте храм Артеміди в Ефесі: було диво світу — і нема його: полум'я мов язиком злизало. Та й у наші дні Геростратові гени не перевелися, сидять у кожному — у тому, хто недокрутив гайку, у тому, хто вкрав трохи цегли, хто не врахував, недодав, не догледів... Кліо нам цього не подарувала, і спалахнула пожежа, що розділила наше з вами життя на дві частини, на «до» і «після».

Маємо тепер ще одну пам'ятну дату — зі сльозами на очах. І тішимось, дурні: могло ж бо бути ще гірше...

Про це думала, піднімаючись сходами музею Чорнобиля і читаючи просто над головою кумедні й надзвичайно теплі назви поліських сіл (тих, що тепер за колючим дротом 30-кілометрової зони).

У першому ж залі натрапляю на манекен — місцеву музу в костюмі пожежника. До речі, про костюм. Здається, він безсмертний. З часів царя Гороха і до сьогодні пожежники працюють у прогумованому, незручному одязі. У вогні він плавиться, а на морозі стає ламкий, жолобиться. Спекотливого дня з приємністю згадуєш тільки назву того «костюмчика» — «Шторм», бо асоціюється з водою, в якій борсаються водолази в точнісінько такому ж «вбранні». Приїжджі англійці подарували музею костюми тамтешніх пожежників — рожеві такі, як мрії вітчизняних ліквідаторів вогню. А 1986-го, на реакторі ці чортові «Шторми» плавилися в палаючому гудроні, прирощаючи до тіла. Лише душа, ледь жива, точніше, шість душ — боролися сам на сам з невидимою смертю.

... Один із тих шістьох написав за своє життя (уявіть тільки!) вісімсот листів. Друзям, батькам, коханій. Такий епістолярний спадок — письменник позаздрив би. Коли людині нічого сказати, вона не сідає складати листа. 800-й був останнім, усі інші, ненаписані, згоріли у чорнобильській пожежі разом із серцем 23-річного Володі Правика.

Жорстоко, що той самий «безприкладний героїзм» вимірює в рентгенах нагла смерть. Ще й досі. В ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС брало участь більш як 30 тисяч співробітників органів внутрішніх справ України. Сьогодні двісті з них були б на вісім років старші...

На цьогорічне 26 квітня біля музею Чорнобиля відбувся мітинг за участю перших осіб. Після відвідин музею хтось навіть сльозу пустив. Але пригадується інше: цього самого дня вісім років тому Прип'ять спокійно спала. Хоча для того, щоб збудити місто, було досить трьох хвилин. Лише трьох хвилин... А наступного дня у місті грали два весілля... Як гадаєте, чому серед мемуарів і вражаючих чорнобильських репортажів нема ще й досі маленької книжечки — такого собі зібрання чорнобильських документів: телеграм, рішень, протоколів... Чи знаємо всю правду? Певно, ні. Живі ще наші Герострати...

Так само живуть і працюють ті, хто гасив діло рук геростратів. Один із них — начальник відділу служби та підготовки Управління пожежної охорони Київської області Анатолій Бондаренко. Саме в цій старій пожежній каланчі, де нині — музей, навчалися підлеглі Бондаренка. Тепер він має клопіт ще й з експонатами. Чому? Тому, що наказ треба виконувати, і тому, що сам був у зоні — від самих перших годин на 4-му енергоблоці по кінець квітня, потім ще «шість років по тридцять днів».

Розпочиналося все з маленької кімнатки та фотодокументальної експозиції «Пам'ять мужності і слави». Ідея належала генерал-лейтенантові, заступнику начальника Головного управління внутрішніх справ Київської області Володимирові Володіну. Генералу теж не дає спокою той 1986-й — він і тепер відгукується гострою променевою хворобою, безсонними ночами, спогадами і картинами, від яких стає моторошно і бувалому в бувальцях...

Потім були тривале листування, збирання дозволів і підписів. Нарешті стару каланчу на Подолі реставрували, і 25 квітня 1992 року відкрили для відвідувачів. Охочих виділити кошти знайшлося небагато: МВС та облвиконком. Зверталися до Мінтрансу, Спілок художників та письменників і до багатших організацій. Ніде не відмовляли, але й не робили нічогісінько.

І матеріали збирали так само — завдяки власному ентузіазмові. Музей створили самі. Своїми силами. Тому він відомчий, а міг би стати всеукраїнським. В невеликій надії на це повідомляємо розрахунковий рахунок музею Чорнобиля: 000141307 у Київському обласному управлінні Національного банку, МФО 321024 (Управління пожежної охорони УВС Київської області).

Експонати збирали по всій країні, багато чого подарували відвідувачі. Але бувало й навпаки. Того дня, як я завітала в «каланчу», хтось з екскурсантів упізнав у вітрині під склом фотографію свого батька. Трохи пожовкле фото — певно, повоєнне. Ці фотографії (в музеї їх ціла купа) залишені під час евакуації «на три дні» у мертвому місті разом з усім хатнім скарбом... Ще кілька пожовклих фотографій висять у рамочках на поліській яблуні, що мала родити яблука на радість, а тепер, виходить, на печаль...

...Чорнобильські цифри і факти — це зашифровані сотні тисяч людських доль — зламаних,перевернутих і пройдених так дочасно...

«Ліквідатори», що були там у перші хвилини, години, місяці, намагаються поїхати звідси чимдалі. Природне бажання. Звичайно, від спогадів не втечеш, іноді як наринуть, хоч топися (чи топи?). Та з часом щось таки стирається — ті самі цифри й дати. Тому старший науковий співробітник музею «Чорнобиль» Ольга Сушко бере блокнот (диктофон у колективу один на шістьох) і їде, приміром, у Вишгород, щоб відтворити хронологію за розповіддю очевидця.

Підполковник Василь Кучеренко — колишній начальник Прип'ятського міськвідділу внутрішніх справ. Тієї ночі він чергував по місту. Додому заїхав, щоб перехопити щось. Був спекотливий день — і ніч пахнула з відчиненого вікна задухою. «Я саме чайника на плиту поставив, дівчатка (доньки тобто) спали. Дружина була в Києві, з матір'ю. Я ще, пам'ятаю, сів, поклавши на стіл біля себе годинника, читаю газету... Мимоволі позирнув — година двадцять. І раптом — вибух такої страшної сили — мало шибки не вилетіли. За кілька хвилин — телефонний дзвінок від оперативного чергового по відділу — пожежа на станції... Міського начальства у Прип'яті не було. Я зателефонував, щоб сповістити про пожежу, черговому по обласному управлінню внутрішніх справ до Києва. А він у відповідь: «Ты соображаешь, что говоришь?». Їду на станцію — туман тоді, як згущене молоко був... Під'їжджаю до частини Телятникова, бачу — на 4-му блоці свічення якесь неприродного ясно-червоного кольору і стіна — у розплавленому бітумі... В пожежній частині вже нікого — всі на станції. Під'їжджаю (сам був за кермом) до адмінкорпусу, заходжу... Дивлюсь — вже когось виносять на носилках... Вахтер нічого не знає— щось сталося, та й усе... Разом із заступником з режиму заходжу до кабінету директора. З'являється дозиметрист і каже, що тут уже небезпечно — надто високий рівень радіації...

Зі сховища під станцією я знову телефоную в УВС. Трубку бере вже не черговий, а заступник начальника Володін. І знову: «Ты отдаешь себе отчет в том, что говоришь?» А згодом: «Принимай решение согласно обстановке до нашего приезда».

А в актовому залі Прип'ятського міськвідділу міліції обстановка була незвичною: гробова тиша, зловісна, неприродна. Клубок підкотився до горла, і я сказав «не за статутом»: хлопці, на станції пожежа, кажуть — надзвичайно висока радіація. Я не можу наказувати, але треба перекрити під'їзні шляхи до станції (вдень у п'ятницю на Прип'ять їхало багато відпочиваючих). Одразу підвелися хлопці з ДАІ — це наша робота, ми і підемо».

А потім... Потім вони вивозили прип'ятців, одночасно займаючись «охороною громадського порядку». Без захисного одягу, не ївши добу і більше (ніде було, нічого і ніколи). За три години 27-го було вивезено 50 тисяч жінок, дітей, немічних старих... Міліціонер був зобов'язаний достукатись у кожні з 50 тисяч дверей...

Кучеренка іноді запитують, чому не видав працівникам хоча б протигази. Питаючи, не уявляють, як подивилися б на них оті самі 50 тисяч пар очей...

Нині Кучеренко працює начальником Вишгородського райвідділу внутрішніх справ. У 1986-му йому записали 70 «пільгових» бер. Чому «пільгових»? Бо ставили їх «від балди», навмисне применшуючи — щоб не вивели дочасно з зони. Тепер йому нарахували аж 120, поставивши діагноз «гостра променева хвороба». Але хворіти, як він каже, ніколи — ще ж діточок на ноги ставити. А тоді, пригадує, коли майже вся Прип'ять була вивезена, доповів черговий, що дзвонить якась дівчинка і плаче. У трубці почув голос доньки: «Таточку, що нам робити? Усіх людей кудись уже повивозили...».

Сім'я Кучеренка залишила Прип'ять останньою. Хоча розповідали, що й там якийсь прихильник Бахуса. І 26-го у нього саме був запій. Закінчився запій тільки на ранок 28-го. Одночасно закінчилися цигарки, по які дядько й спустився в магазин. Магазин було зачинено, і він почалапав до іншого, не розуміючи, чого це посеред вулиці кинуто дитячі коляски... І чому ніде нікого... Дядька підібрав міліцейський «бобик», сказали: «Сідай швидше, вибух був на станції, тепер тут небезпечно». Згадав він одразу про кота, з яким у квартирі вікував.Хотів забрати — але хто його чекатиме? Тепер живе той дядько в іншому місті (квартиру дали), користується відповідними пільгами. А в пам'ять про Тимка на кожне 26-те він наливає в миску молока і бідкається, що не має бодай поганенького фото свого смугастого товариша. Такий от мусейон...

На знімках 1986 року: особовий склад Прип'ятського міськвідділу міліції; «внутрішній дворик з фонтаном» — колись улюблене місце відпочинку співробітників; дорога евакуації.

Владислав АРДЗИНБА: «МИ ЙШЛИ НА СМЕРТЬ ЗА ТЕ, ЩОБ ЖИТИ»

Розмова спеціального кореспондента «Голосу України» Людмили КОХАНЕЦЬ з лідером Абхазії в інтер'єрі перемоги

— Кажуть, історія повторюється двічі: вперше як трагедія, вдруге — як фарс. Те, що ми бачимо в Абхазії, свідчить: історія знову повторилася трагедією. З точки зору історика, як ви вважаєте, чому минуле нічому не навчило людей, чому не вдалося уникнути трагічної аналогії?

— Історія справді повторилася в Абхазії. Аналогічна ситуація склалася в травні 1918 року, відразу після того, як утворилася Грузинська демократична республіка. Її війська окупували нашу землю, і ця окупація тривала аж до 1925 року — до народження суверенної Радянської соціалістичної республіки Абхазія. І ось 1992 рік. Грузинські окупанти знову збройно хочуть навчити «розуму» непокірних абхазів, нагадати їм під прицілом, що вони «не народ, а народність», і нічого качати права. Щоправда, цього разу «нагадування» танками тривало не так довго — лише рік. А чому історія не вчить? Напевно, тому що виростає нове покоління, яке погано знає історію, яке виховувалося в атмосфері пропаганди: Абхазія завжди була невід'ємною частиною Грузії. Як бачите, стиль наших «старших братів» не вирізняється оригінальністю.

— Даруйте за погане знання історії, але більшість моїх земляків проводить аналогію між Абхазією і Кримом, а не Абхазією і Україною...

— І глибоко помиляються. Не можна звинувачувати в сепаратизмі народ, який має за плечима тривалу історію державності. Ще в VI столітті ранньофеодальні князівства абхазів, апсилів та інших абхазьких племен об'єдналися в Абхазьке царство на чолі з Леоном І. До його складу після династичного шлюбу Леона І і доньки грузинського царя Мириана, котрий знайшов в Абхазії порятунок від переслідувань жорстокого Мурвана «Глухого», ввійшли також землі нинішньої Західної Грузії. Інколи думаєш: якби Леон І знав, чим закінчиться цей благородний жест для його далеких нащадків, може, він і не поспішав би зустрічати гнаного сусіда теплими обіймами... Але це так, ліричні відступи. Якщо ж опиратися на історичні наукові факти, то твердження «Абхазія завжди була невід'ємною частиною Грузії» викликає лише сумнів у компетентності його авторів.

Звичайно, в багатостолітній історії наших взаємовідносин було всякого: і спільна боротьба проти різних завойовників, і конфронтація. Та я не переобтяжуватиму вас уроками з абхазької історії. Скажу одне: коли народ хочуть задушити, у нього виробляється імунітет, супротив до сили. Це підтверджують факти новітньої історії. Останні десятиліття існування Союзу Абхазія залишалася найнеспокійнішим регіоном. Практично щодесятиліття у нас відбувалися масові народні заворушення: абхази боляче реагували на витіснення національної культури, мови, на масові переселення, нищення національної еліти. Випробуваний сталінсько-беріївський метод розправи з ненависним народом — асиміляція — майже зруйнував корінь нашого народу, але коли на вулицях з'явилися танки — терпіння абхазів скінчилося. І вони здобули свободу й незалежність. Ви знаєте, в багатьох наших родинах навіть піднімають тост за окупантів: спасибі, вони нас розбудили...

— Грузино-абхазький конфлікт трактують як війну християнства проти ісламу.

— Це просто смішно. Абхазія — одна з найстародавніших християнських країн: проникнення християнства на нашу землю почалося вже в другому столітті. І нині в нас дуже активно розвиваються православ'я, католицизм. Є синагога, буддійський храм і... на жаль, жодної мечеті. Ось вам й ісламська експансія. А «на жаль», бо вважаю, що в будь-якому цивілізованому суспільстві мають рівно співіснувати всі конфесії, людина сама вибирає, де їй молитися Творцеві.

— У медицині є такий термін — «звуження свідомості». Людина зациклена на якійсь певній думці, дії, що поза цим — вона не відчуває. Для війни також характерне «звуження свідомості». Як ви гадаєте, що стало причиною «хвороби» для тих, хто підняв зброю на мирних людей? Я переглядала хроніку перших днів війни — кулі сипалися на пляжі, на вулиці міста... Гинули не лише абхази...

— Не лише. Розв'язана Тбілісі війна — злочин не тільки проти абхазького народу, а й проти інших, тут сущих, особливо тих грузинів, що жили в Абхазії. А причина «хвороби» відома, ми про неї з вами вже говорили: тотальна пропаганда, яку протягом багатьох років нав'язували грузинам: Абхазія наша, абхази — це ті ж самі грузини, тільки другосортні. Коли постійно перебуваєш під гіпнозом такої пропаганди — неодмінно з'являється «звуження свідомості».

Кожний народ — великий чи маленький за чисельністю — має сам визначати свою долю, захищати себе і від тиску, і від насильства. Якщо судити тільки з того, що грузинів більше, ніж абхазів, то логічно припустити: ті ж самі росіяни, наприклад, мають право нав'язувати свою волю грузинам — їх бо далеко більше. Але історія вже переконала: не може бути вільним народ, який сам пригноблює інших, не може бути здоровим той, хто страждає на «звуження свідомості».

— Є така версія конфліктів Тбілісі зі своїми автономними республіками: як тільки в Грузії починається війна між самими грузинами, хитромудрі політики переносять центр напруженості на околиці — Абхазію, Аджарію, Південну Осетію. Начебто похід на Абхазію — це намагання Тбілісі загасити пожежу власної громадянської війни бензином абхазького конфлікту. Ви погоджуєтеся з такою версією?

— Я гадаю, що це одна з найголовніших причин, чому грузинські війська були направлені в Абхазію. Щоразу, як тільки треба відвернути народ від внутрішньополітичної боротьби, висувається гасло: «Всі в похід на...» Це простежується на численних прикладах навіть останнього періоду. Думаю, за мудрого підходу можна було обійтися без крові і в Південній Осетії, і в Абхазії. Це можливо і сьогодні, якби в лідерів вистачило сміливості сказати власному народові правду.

— Ви вірите в таку сміливість?

— Знаєте, що мене найбільше стурбувало протягом цієї війни? Що не знайшлося людини, яка засумнівалася б у тому, що введення військ на територію беззбройної Абхазії — справедливе врегулювання напруженості в наших стосунках. Жодного голосу, уявляєте? Жодного протесту — що ви робите, зупиніться! Ця агресивна мовчанка мене просто вбила. Та, напевно, такий стан цього суспільства. Події, що останнього часу відбулися на території Грузії, ще раз підтверджують невтішний для нього діагноз. В Грузії шляхом виборів було обрано Президента: хорошого чи поганого — це інше питання. Я особисто не прихильник Гамсахурдіа. Але його обрав народ, і звільнити треба було законним шляхом. Натомість відбувся державний переворот. Головний його ініціатор, звичайно ж, — Шеварднадзе, який начебто й опинився на задвірках політики, але сили не втратив. Внаслідок цього перевороту Шеварднадзе прийшов до влади неправедним шляхом. А міжнародна співдружність визнала його за законний і дала підставу Едуардові Амвросійовичу вважати, що можна насильством розчищати собі дорогу до мети. І ось це насильство показало себе в Абхазії.

— А у вас не закралася думка, побачивши танки на вулицях Сухума, що Шеварднадзе не міг одноосібно прийняти рішення про введення військ?

— Не закралася. Я впевнений, що він одержав на це цілковиту згоду. Напевно, лідерами могутніших держав обговорювалося таке питання. Припускаю, Шеварднадзе запевнив їх, що війська вводяться для охорони залізниці, вони зробили вигляд, що повірили, і дозвіл на це не забарився. Ми ж не наївні: добре розуміємо — достатньо було одного дзвінка, щоб танки зупинилися. Судячи з усього, такого дзвінка не було. Я ж намагався цього дня, 14 серпня 1992 року, додзвонитися в Тбілісі, але ніхто не брав трубку. І я зрозумів, що «старші брати» демонструють: Абхазія — наочний приклад того, як будуть покарані інші, якщо з'явиться в когось думка відділитися «споконвічною» територією.

Шеварднадзе пізніше твердив, що керівництво Абхазії і я, зокрема, дали дозвіл на введення військ. Це святотатство. Напередодні, 13-го, коли ми дізналися, що в Мегрелію направляються війська Держради, я потелефонував грузинському лідерові і запитав, з якою метою це робиться, чи не просунуться танки далі в Абхазію. Пан Шеварднадзе запевнив: що ви, в жодному разі! А 14-го танки з'явилися на наших вулицях.

— Стан від миру до війни супроводжується відчуттям нереальності того, що відбувається. Я відчула це за тиждень перебування на землі, всіяній лише слідами війни. Те, що я бачу довкола, не вкладається у свідомість. Яка межа між війною і миром?

— Зрозуміти і відчути це можна повною мірою лише тоді, коли все відбувається з тобою. Згадуючи серпень 92-го, розуміємо, які ми були наївні. Пам'ятаю, хтось із моїх колег наказував рідним по телефону: сидіть вдома, не виходьте на вулицю, вони ж у дім не прийдуть... Жах. Ми все ще сподівалися, що можна домовитися шляхом переговорів, що можна переконати — заберіть війська і танки. На жаль, запізно, лише тоді, коли ми впевнилися, що ці люди прийшли нас убивати, вбивати у власних домівках, ми взялися до активної оборони. Іншого виходу в нас не було. Цей процес переходу від стану миру до війни був дуже тяжкий. Але, зізнаюся, ще тяжчий зворотний процес — від стану війни до миру.

— З ким, на вашу думку, можна вести діалог на тому боці? До кого можна звернутися на простому людському рівні за неформальним миротворенням — Грузія, наприклад, завжди славилася мудрими інтелігентами.

— Ми готові говорити з будь-ким, хто тверезо дивиться на речі і готовий критично осмислити все те, що відбулося. На жаль, я не бачу слідів настання тверезості. Хоч би раз їхні лідери спробували сказати не нам — своєму народові правду: введення військ і розв'язана війна — помилка і вони готові нести за це відповідальність. Спроба ввести всіх в оману триває. Про це свідчить і останній виступ Едуарда Шеварднадзе на засіданні Ради Безпеки ООН. Знову ж ті самі хитрі політичні вихиляси: ми охороняли залізницю, ми боролися з терористами... Брехнею не можна вести політику. Хоча, переконаний, грузинський лідер в душі розуміє, що прорахувався.

Що ж до інтелігенції... Я впевнений, такі люди є. Я їх знаю. Але не хотів би називати імена, щоб не накликати лиха на їхні голови. Єдиний спосіб врятувати ображене самолюбство грузинського народу, ще раз повторюю, донести до нього правду.

— Я зустрічалася в Тбілісі з біженцями з Абхазії. Багатьом з них буде тяжко зрозуміти правду — вони розповідають про жахливі речі — знущання, переслідування, вбивства жінок і дітей. Згадайте хоча б вимушену втечу через засніжені гори Сванетії...

— На жаль, війна завжди пов'язана з порушеннями прав людини, з великою кількістю невинних жертв. Я можу назвати тисячі випадків таких самих порушень прав людини нашим противником. Крім того, грузинська сторона ще й спеціально розпалює пристрасті. Напевно, вам розповідали про масові звірства на стадіоні в Гаграх, про розчленовані трупи, відрізані голови... Люди не знають, що в найнапруженіший момент війни ми направляли своїх солдатів охороняти грузинські села, щоб ніхто не намагався помститися їхньому населенню за вбитих рідних. І ще такий факт. Якщо під час війни абхаз не міг навіть заговорити на вулиці рідною мовою, щоб не накликати на себе смерті, то сьогодні підіть на базар — там спокійно торгують грузини, вони працюють у місті, розмовляють грузинською, і ніхто їм за це не загрожує смертною карою. Просто треба відійти від упередженості і спробувати зрозуміти, що коли б одного прекрасного дня у Тбілісі ввійшли танки, грузини все сприймали б точнісінько так, як ми. Звичайно, факти переслідувань грузинів є. Було б лукавством це заперечувати. Але органи влади рішуче це засуджують. У нас порушено десятки кримінальних справ за фактами порушення прав людини. Вже навіть винесено вироки — смертну кару.

— Те, що окремі бійці УНСО воювали на боці Грузії, позначається на вашому ставленні до України?

— Україна — велика держава, і на підставі одного факту не можна псувати стосунки з нею. Я думаю, воюючи за територіальну цілісність Грузії, унсовці тим самим не «допекли» Росії, а підтримали її імперські замашки на Україну. Та Бог з ними...

Представники західних держав розповіли мені в Женеві, що є така організація —«Друзі Грузії», до якої належать наймогутніші держави світу. Невже це справді достойне заняття — боротися всім світом проти такого маленького народу? Навпаки, його треба захистити. Мало того, якщо хтось хоче справді добра для Грузії, прагне виступити в ролі миротворця, то хай створить комітет «Друзі Грузії і Абхазії». Це справді буде боротьба за встановлення миру на Кавказі. Але... Однобока позиція, на жаль, і далі визначає міжнародну дипломатію.

А з Україною ми зацікавлені розвивати найдружніші стосунки. На території Абхазії є два санаторії, які й надалі будуть власністю України. Хай ваші люди відпочивають у нас. Не вічно ж триватиме тут напруженість. Україна надавала нам гуманітарну допомогу, і ми завжди будемо вдячні за це вашому великому і прекрасному народові.

— З Україною зрозуміло. Як ви можете прокоментувати заяви грузинської сторони, що Росія допомогла Абхазії виграти цю війну?

— Я думаю, це фантазія грузинських політиків, яким сором зізнатися, чому їх перемогла маленька Абхазія. Поразка від сильної Росії значно менше вражає самолюбство. Навпаки, однією з причин розв'язання війни стало те, що Росія за Ташкентською угодою передала Тбілісі те озброєння, що було розташоване на території Грузії (що заборонялося робити стосовно тих країн, які мали міжнаціональні конфлікти). Коли в Тбілісі з'явилися танки, авіація, артилерія, — а поряд беззбройний народ, — важко було втриматися від спокуси силою зброї розв'язати всі проблеми. Отже, велика відповідальність лежить на тих, хто передав агресору цю зброю.

Звичайно, в Росії є різні сили. Народ, я переконаний, ставиться до нас з великою симпатією. А що стосується лідерів — не приховуватиму: є сили, що зацікавлені в підтриманні напруженості в Абхазії. І ми знаємо ці сили.

У нас є два шляхи: цілковитої незалежності Абхазії і можливі пошуки компромісних рішень з Грузією. Але ми не допустимо, щоб наші подальші відносини будувалися за принципами стосунків між метрополією і колонією. Звичайно, це треба розглядати за столом переговорів, можливо, шляхом референдуму, але не тиском, не фізичним знищенням.

(Закінчення на 10-й стор.)

З досьє редакції

Голові Верховної Ради Абхазії Владиславу Ардзинбі 48 років. На Заході його називають політикомсенсацією. За фахом історик-етнограф, знавець стародавнього світу. Доктор історичних наук. До речі, одночасно очолює Абхазький інститут історії, етнографії, мови і літератури. Щоправда, вже неіснуючий інститут: за час війни приміщення і багатющі фонди майже зовсім знищено.

На знімку: крайній праворуч — Владислав Ардзинба.

Наталя ФІЛІПЧУК, Сергій КОВАЛЬЧУК (фото)

Іменинний пиріг з тисячами свічок

Київ... Для когось це столиця, для когось — великий базар, інші прагнуть до нього, щоб потрапити до парламенту або, навпаки, помітингувати під ним. І тільки три мільйони сприймають його філософськи: Київ як Київ... А мучаться єдиним запитанням: «Ну як його не любити?» Головне — що жоден досі не знайшов відповіді, бо все одно любиться! Страшно гуляти вулицями, а гуляється. Сумно дивитися на вічно зелений від маскувальної будівельної сітки Замок Річарда, а подобається. До зарплати залишається тиждень, а значить на такому (ну дуже дорогому) святі по кишені купити тільки облизня, а сміємося.

І переважно з себе. Ще Демокріт казав (очевидно, й нас маючи на увазі): «Привілей богів і людей — сміх». А коли це чи не єдиний привілей, що залишається?

— Кияни, з нагоди Дня Києва вкладайте акції у банк N! Величезні дивіденди отримаєте вже 30 лютого!

— Поспішайте піднятися на Щекавицю і Хоревицю — після свята сходи знову розберуть!

— Позаяк у святкові дні на Андріївському узвозі надто тісно, підтримаймо традицію — знесемо ще кілька будинків!

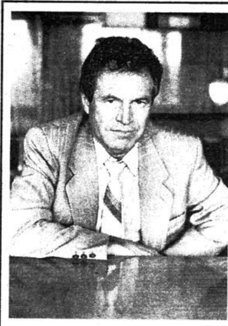
Навіть феєрверк, попри природну стихію (несподіваний дощ), спізнився тільки на 25 хвилин. І кияни були щасливі: краще пізно, ніж ніколи!

А сам Київ у цей час, якби глянути на нього ну хоча б з літаючої тарілки, був схожий на полуничний іменинний пиріг з тисячами свічок. Нехай знають! Київ святкує День народження!

Віктор Веретенников — господарник, керівник акціонерного підприємства «Придніпровський молокозавод» у Дніпропетровську, президент Української корпорації «Дитяче харчування», в недалекому минулому народний депутат України, відомий ще й як письменник. Пише російською мовою. Сюжети його творів вирізняє гострота, знання людей і природи. «Голос України» публікував уривки з його роману «Волчий гон». Про природу, про главу мисливців — Брежнєва та Велику Адміністративну Систему.

Сьогодні ми пропонуємо вам ознайомитися з уривком з повісті Віктора Веретенникова «Песнь Оленьего урочища».

Виктор **ВЕРЕТЕННИКОВ**

ПЕСНЬ ОЛЕНЬЕГО

К весне волки совсем загнали оленей. Все труднее стало уходить от них тяжелым, вислобрюхим самкам. Стадо редело, таяло, как снег на солнечных склонах сопок.

Вожак сбросил рога. Он теперь не мог защищать стадо. Панты подрастали мягкие, чувствительные к ударам. Такими даже и одинокого волка не испугаешь. Вместе с тем стадо верило в своего вожака, готово было повиноваться каждому оттенку его рева, мычания. И вот вожак принял решение уводить табун ближе к людям. В этом была единственная надежда выжить, отогнать нахально воющих со всех сторон голодных волков.

Затравленное, обремененное нерастелившимися оленухами стадо, кружляя, обманывая волков, текло к Бурыню.

Маралам надо было спешить. Река на перекатах уже потрескивала, а кое-где дымила протаявшими полыньями. Ноги оленей оскальзывались о подтаявший на солнце ледяной панцирь. Но вожак все вел и вел уставшее стадо, не давая отдыха.

Из окровенившихся глаз оленей ветер высекал слезы, наледь больно ранила ноги, голодное брюхо ныло. Маралы, когда удавалась минутка для передышки, с наслаждением слизывали запаренными языками снег, горестно поводили отощавшими боками. Однако настигающий их вой волков снова поднимал стадо в бешеный галоп. Иногда вожак делал отчаянный рывок вперед, увлекая за собой еще сильных оленей, оставляя волкам слабых. Этим он выигрывал время. Волки скалывались со следа, а когда снова становились на него, олени приближались к поселку Бурынь все ближе.

День выдался ясный, морозный, тихий. Небо по-весеннему заголубело, стронулись с места настывшие за зиму тучи. Небольшой табун оленей, преодолев заснеженную гряду сопок, выкатился по склону в осинник. Впереди, через крутояр, очерченный топорщащимися мерзлыми тальниками из кроговза и ветел, блестящим на солнце мелово-синим ужом вытянулся Бурынь. По косогорам правого берега раскинулся поселок, лепились бревенчатые дома с подслеповатыми окнами. Под белыми мохнатыми шапками они казались низкими, глубоко вросшими в снежную наледь.

Олени с надеждой и страхом вдыхали запахи дыма, торчком зависшего над избами, просительно-жалобно смотрели на вожака. Ждали его сигнала. Он медлил, скосив закровенелый глаз в сторону проталкивающейся к нему Первой самки. Она мучительно-тяжко вздохнула, потерлась о его длинный храп черными губами.

Буйнорогий принял ласку как должное. Но негоже было ему, вожаку, расслабляться, и он, отрывисто храпнув, призвал табун к вниманию, повел их рысью за собой. Олени стали спускаться в распадок. Шли неспешно, знали, что запах людей и дыма отпугивает сейчас волков, сводит их со следа. Они затаились, ждут ночи.

Солнце, огромное, рубиновое, яркое, прошивало тайгу золотыми струями света. Снег тонко голубел под копытами. Олени повернулись мордами к солнцу, невинно щурились, чувствуя, как теплеют настуженные за долгую зиму спины. Так и текло стадо, но теперь уже новая гряда сопок скрывала от них поселок. И вот здесь допустил вожак промах. Обманутый теплом и солнцем, он не заметил, что волки отрезали оленей от Бурыня. Стая неслась полным махом, отсекая от оленей реку, поселок — спасение.

Теперь у Буйнорогого оленя оставалась единственная надежда уберечь свой поредевший табун от волков — прорваться в оленье урочище. Там, в распадке, защищенном Большой грядой от солнца, снега оставались высокими, и в сердце вожака теплилась надежда, что волки в них завязнут. Олени же, хоть и сильно загнанные, пройдут эти снега на высоких крепких ногах. Волкам же придется торить себе путь грудью.

Судьбу стада решали мгновения. Олени мчались. Отвислое брюхо Первой самки волочилось по холодному, мокрому снегу. Буйнорогий марал, хоть и рассекал ей путь, сам уже едва держался на ногах. Волки настигали их молча. Днем они не выли...

Но вот нос вожака заиграл, уши запрядали, он вскинул голову. Впереди, у огромной железной птицы с вращающимися, как у взметывающегося в небо смерча крыльями, суетились люди.

Вожак радостно замычал и повел стадо прямо на людей. Он шел споро. Пытался на бегу рассмотреть, понять, кто у них главный вожак. Вскоре он без труда понял это. Трое мужиков в пимах, в оленьих дохах юрко обхаживали высокорослого, тучного мужчину, предлагая ему свои услуги, подогревая желание поохотиться.

— Ну и денек выдался, — довольно потирая руки, сказал один мужик. — Небось, в городе такой красотищи не увидишь? Тайга-матушка, сопки.

— Вот как возьмем на каждого по маралу, — перебил его второй мужик, — наш дорогой гостюшка и назад в область не захочет возвращаться.

— Нельзя ему. С проверкой ведь. В следующий раз не направят.

Гость улыбается, говорит с заметным вздохом:

— Мне бы самочку, чтобы с приплодом. На шапку пыжиковую.

— В самый раз! Скоро у маралов растел начнется.

— Ба!.. Батеньки мои! — вдруг вскричал пораженный увиденным горожанин, вскидывая ружье. — Как по заказу в руки идут!

Прямо на них шел олений табун.

Клубилась позади него белесая снежная туча.

Вожак успел приметить, что люди спешно начали хвататься за ружья. Что-то недоброе, обидно-горькое вспорхнуло в его глазах. Но потом вспомнилась зимовка у Черной Марфы, вернулась надежда. К тому же позади наседали волки, и у оленей не было выбора.

Вечерело. Воздух был наполнен золотисто-розовой дымкой. Густое небо отливало синью и красной медью. Снег под ногами оленей искрился серебристой голубизной. Табун, казалось, не бежал, а летел в облаке. Бронзово-бурые, собранные в стремительном движении маралы, словно были выкованы из металла, птицами пробивали себе путь в заснеженном вихре туч.

Первая самка шла теперь бок о бок с вожаком. Она была еще совсем молода и не ведала, не знала, зачем люди носят с собой ружья, и потому бежала весело, предчувствуя конец волчьей погони.

Она слышала в тяжелом, мешающем бежать брюхе толчки. Зов природы повелевал ей уединиться в укромном месте, затаиться, занять лежку в глухом мелколесье или заросших папоротника, чтобы свершить святая святых, сохранив даже от любимого вожака тайну материнства.

Когда раздались первые сухие раскаты выстрелов, самка недоуменно посмотрела на Буйнорогого. Тот, развернувшись на месте, прикрыл оленуху могучим крупом от смерти, давая ей возможность повернуть назад.

Картечь грохотала в распадке. Сопки, подхватив этот грохот, поднимали его вверх. Казалось, рушатся теперь горы, обнажается под копытами проморожденная трава. Тонкие ноги оленей дрожали от ужаса, уши глохли от гулкого громыхания. По распаренной коже сыпала мелкая дрожь. Полосы ярко-красного, горячего снега спеленали землю. От нее курился розовый парок.

Впереди оленей бежали теперь волки. Грохот выстрелов заглушил голод, инстинкт самосохранения гнал их назад и даже смешал с оленями. Теперь мчались вместе... Хищник и жертва! Обезумевшие... Клацанье острых клыков было ничто в сравнении с клацаньем затворов и грохотом ружейных стволов. Волки путались под ногами оленей. Из хищных глоток вырывался глухой, стонущий вой ужаса. Но теперь это не пугало оленей.

Вожак вздернул морду кверху. Стальная птица длинной, зловещей тенью накрыла мерцающий снег, мечущихся по нему оленей и волков. Теперь выстрелы раздавались сверху. От них невозможно было спрятаться. Жалобный стон обезумевших зверей повис в чистом весеннем воздухе. Его не могли заглушить ни выстрелы, ни лязгающий стрекот винтов. Все вокруг скулило, стонало, выло.

С высоты птичьего полета на сверкающем, праздничном снегу, будто нежданно оттаявший кочкарник, видны мшистые комочки приткнувшихся в землю зверей. От них тянулись пурпурные шлейфы. Казалось, сама земля, обнажив раны, выталкивала из своих недр рдеющие клочки крови.

Вскоре на залитом вечерним солнцем суходолье осталось только три живых комочка. Они катились к спасительному, чернеющему впереди ущелью. Это были олений вожак, его Первая самка и черная, с пепельной проседью вдоль спины волчица.

Выстрелы прекратились.

— Каков красавец! Не иначе сам вожак?!

— Да, просто его не возьмешь. Под прикрытие скалы метит.

— Самочку, самочку на шапку! — захлебывался от восторга городской охотник. — Один выстрел! Еще только один!

— Вон их сколько, шапок-то, — урезонил его кто-то из браконьеров. — По снегу разбросано. Не стрелять! Вожака можно ненароком ухлопать. А он живой нужен: не марал, а чистое золото.

— Уйдет под скалу!

— Теперь не уйдет! Нет ему оттуда дороги. Достанем. Звери, забившись под козырек нависшей скалы, кучились, терлись друг о друга судорожно играющими боками, обреченно вскидывали кверху морды, прижимали от шума и ужаса чуткие уши. Трое — седая матерая волчица и два оленя — метались теперь на пятачке жизни, как в одной клетке.

Крошево из снега и солнца, сбитое со скалы вихрем, падало на животных, рассыпалось вечерней мозаикой, лучилось серебристыми нитями.

Волчица задыхалась от близости оленей, от их пахучего запаха. Она злобно скалила пасть, но клыки ее при этом выбивали дрожь, налитые кровью глаза шало косились на оленей: ведь рядом упругая шея оленухи, один толчок сильных лап — и волчица жадно будет заполнять глотку теплой, хмельной кровью.

Гул вертолета начал стихать, видимо, летчик делал петлю, закругляя машину с другого бока скалистого козырька. В этот миг волчица, забыв о смертельной опасности, скосила желтые, разгорающиеся глаза на стельную самку, и в них блеснула такая хищная страсть, такая зачарованность, дрожь в преддверии решающего броска, что оленуха стала будто в землю врастать от ужаса.

Волчица выждала момент, отодвинулась на полкорпуса от оленухи для смертоносного прыжка, клинья ее желторыжих клыков обнажились, нацелившись в хребтину молодой, незащищенной шеи.

Прыжок! Клыки ее с хрустом клацнули — волчица всей мощью своей напоролась на стремительно вставшие против ее броска сильные копыта Буйнорогого. Вой ее накрыл гул снижающегося вертолета. Звери замерли. Тесно прижались друг к другу.

— Снижайсь! — кричал летчику один из мужиков. — Мы их избоку достанем.

— Интересно, с чего это волк увязался с оленями? — недоумевал горожанин.

— Черт их поймет, — выругался второй браконьер. — Бежали-то видели как! Будто одна семья!

— Мать-природа взяла их под свою защиту, — сказал третий браконьер. — Может, повернем? Ну их! Мы сегодня столько нахлопали — машина не поднимет!

— Вижу их! Вижу! — вскричал горожанин. — Вон жмутся друг к другу, будто родные!

— Стреляй!!!

Из зависшей кабины целились теперь трое браконьеров. Четвертый сидел за штурвалом.

— Я беру волка, а вы маралов, — распоряжался вошедший в азарт мужик. — Ну-у, дружно!

Выстрелы под скалой были до того сильны, что вожаку по-

«МИ ЙШЛИ НА СМЕРТЬ...»

(Початок на 8-й стор.)

— Ви кажете про можливість референдуму?

— Так. Головна форма визначення нашого майбутнього — вивчення думки людей. Але тепер ми не можемо проводити референдум: ще не повернулася та частина грузинського населення, яка згідно з угодою має знову поселитися на території Абхазії. А таку можливість матимуть усі, хто не воював проти нас, не вбивав абхазів, не грабував наших домівок.

— Які ж критерії вини і невини?

— У ході воєнних дій ми захопили списки з переліком тих, хто належав до збройних формувань грузинів і був учасником війни на боці Тбілісі (багато грузинів як, до речі, і місцеві українці, воювали на боці Абхазії). Маємо свідчення постраждалих, цілу картотеку документів і заяв. Звичайно, перед військовими злочинцями і грабіжниками ворота на Інгурі не розчиняться.

— Чи маєте ви проблеми з російськомовним населенням Абхазії?

— На жаль, так. І багато. До речі, Росія, оголосивши економічну блокаду Абхазії, насамперед вдарила по місцевих росіянах. На словах нинішні московські політики пропагують захист росіян по всьому світові, а на ділі роблять усе, щоб вони мали тут проблеми.

— Неделікатне запитання, Владиславе Григоровичу. Я переконалася за ці дні, що народ — від довгожителів до малят — вас дуже любить: без перебільшення, ледь не обожнює. За такої тотальної любові не виплекається ще один культ особи? Чи вас це не насторожує?

— Напевно, дуже багато залежить від самої особи. Та й про всенародну любов ви перебільшуєте. Якби ж вона й була — культу особи можна уникнути: дуже важливо побудувати структуру державного апарату у такий спосіб, щоб народ міг контролювати будь-яку владу. Мені здається, у нас буде саме так. Скажу чесно, я не боюся власного культу, бо найбільше мрію не про найвищу владу і всемогутність, а про своє повернення до Інституту історії, мови і літератури. Там моє місце, там моє призначення. І я неодмінно скористаюся сприятливими обставинами, щоб знову займатися улюбленою справою...

— Скажіть, ви боїтеся смерті?

— Просто за час війни я переконався, що життя набагато краще. Ми й на смерть йшли за те, щоб жити.

Від редакції: про грузинську точку зору на цей конфлікт ми розповідали в публікації «Війна імперії з незалежністю» (Див. «Г.У.» за 6.11.1993 р.)

казалось — горы рухнули. Но рядом, мягко подогнув ноги, беззвучно опустилась на землю его Первая самка. Потом прилегла волчица. Она хотела было лизнуть языком сбегающий на снег красный фонтанчик, да так и уткнулась носом в бок оленухе.

Тонкие, быстрые ноги вынесли его из-под скалы сами. Заходящее солнце слепило, это придало силы. Вокруг было светло и чисто. Теперь он бежал легко и вольно. В него не стреляли. И даже когда хищная птица, снизившись, совсем затворила ему солнце, он не стал метаться из стороны в сторону. По крупу его не сыпала больше ужасная дрожь. Шел прямо. Ладно перемахивал кустарник и торосившуюся на пути наледь. Голову с молодыми, еще не окостеневшими рогами нес гордо. Будто и не смерть выпала на его долю, а соревнование на скорость: кто кого?

Дважды просвистел над его пантами кожаный маут, да, видимо, не было искусных оленеводов в кабине. Мимо...

— Живым, только живым! — визжал от возбуждения браконьер. — Багром цепляй, чтобы не бежал.

— Счас загарпуним!

Что-то чужое, инородное втиснулось в распаренное бегом молодое тело оленя. Дернулось в нем резко, колючим, ржавым багром ухватилось за ребра.

— Тащи! Тащи!

Грудь оленя зашлась, захлюпала кровь. Легкие подкатились к самому горлу. Он глотал жгучую струю ветра, но спазмы душили его, захлебывали. Ноги сучили воздух. Он чувствовал как туго стянуло ему грудь, поджарый живот, но уже ничто не могло ему помочь.

УРОЧИЩА

Перед ним в короткое мгновение промелькнула вся жизнь... Большие, выкатившиеся от напряжения и боли глаза видели пронзительно и остро. И вот совсем рядом он увидел Черную Марфу. В ту же секунду Буйнорогий понял, что последний жизненный рывок он делал навстречу к ней.

Черная Марфа, высокая, строгая, широко, по-мужицки стоя на земле крепкими ногами, стреляла по вертолету.

— Назад! Черная Марфа! — оборвавшимися от страха голосами переполошно закричали в вертолете...

По обшивке низко летевшей машины со скрежетом проелозила картечь.

***

Минька Матяш распахнул глаза, и с лица его медленно, словно растаяла, исчезла боль. Глаза смотрели не самоуверенно и нагло, как раньше, а устало и грустно. Ему показалось, что однажды он уже прожил жизнь, а теперь начинает жить сначала, и это причиняет ему неприятность и боль. Боль была во всем: в животе, в груди, но ее можно было терпеть. В жизни своей Минька был не раз бит, много перенес физической боли. Но сейчас у него изболелась душа, и эти страдания были ему доселе незнакомы.

В избе лесника было уютно и тихо. Минька скосил глаза, и они залучились добрым ласковым светом: было раннее заснеженное утро, и Нюська, не зажигая света, еще теплая со сна, оглядывала себя перед зеркалом.

— Нюся, — позвал Минька и не узнал собственного голоса: он звучал ласково, просительно.

Девушка испуганно вскрикнула, спешно накинула халат, бросилась к нему.

— Ожил, сердешный!

Он взял ее руки, тихо попросил:

— Присядь рядом.

Она села. Оба молчали. Минька гладил ее руку и несмело улыбался.

— Нюсь, а маралы у вас не живут? — спросил он в волнении, с прищуром.

— Приходят, когда в тайге голодно. Подкрепятся и снова в тайгу. Нынче волки загнали двух. Один раненый. Мы едва его выходили. Мамка у меня дюже сведущая в ветеринарском деле.

— Нюсь, — снова спросил Минька. — Я, наверное, вел себя плохо?

— У тебя был криз. Ты бредил, даже выл, как марал, убегал от волков, звал на помощь мою маму.

В сенях загрохотало. Дверь отворилась, и в горницу вошла Черная Марфа с охапкой березовых дров. С грохотом опустила полешку у печи. Молча, сурово посмотрела на Миньку Матяша.

— Жив, мама! — радостно защебетала Нюська.

— Вижу, — сухо и, как показалось Миньке, досадливо отрезала Марфа и, круто развернувшись, загромыхала кирзовыми сапогами прочь.

«Недовольна, что выжил», — решил Минька.

С ее уходом в комнате воцарилась тишина. Нюся потупила очи. Минька не мигая смотрел в потолок.

Черная Марфа невольно напомнила ему о содеянном, и ему нерадостно стало, что пришел в себя, ожил. Но каково смотреть в большие глаза Нюськи, слышать, как она радуется его выздоровлению? И стыд совсем не тот, что испытал перед Нюсей, стоя за деревом в дурацкой красной рубахе, спасаясь от ее коровы Пеструшки. Нет, тот стыд был другой: озлобленный, самоуверенный. «Взял» бы он попозже Нюську — и стыду конец.

Сейчас же голова Миньки Матяша покрылась холодной испариной, а виски, уши, глаза, все, что не было укрыто на лице огненно-рыжей щетиной, вспыхнуло. Стыдно стало за мысли, которые он в себе таил и о которых, кроме него, не знала ни одна живая душа. Стыд этот шел от совести, о существовании которой он уже успел позабыть. Такое Минька испытал еще будучи ребенком. Это было давным-давно, а теперь всплыло...

Минька в то время жил в избе Терентия Косача, где и подружился с сыном его, своим однолеткой Темкой. Тот выдумщик был, сказочник, все бредил соколиной охотой. Поймав в лесу любую пичугу с хищным, крючковатым клювом, привязывал ее за ногу тонкой бечевой, надевал на руку кожаную перчатку, на птицу — колпак, шел в тайгу на ловлю мелкого зверя. И, конечно же, ничего у него не выходило.

А Миньку волновали другие заботы. Бурынцы мистически боялись ротастой птицы «ведьмин глаз», берегли от нее скот. Миньке же очень хотелось увидеть, как может птица доить коз. Однажды, совсем случайно, он поймал в тайге козодоя. Птица, забравшись в густые заросли, пряталась от света, насиживая прямо на земле два яйца.

Минька принес птицу домой. Она пучила от света большие глаза, в ужасе крутила приплюснутой мордой, шевелила ушами.

К вечеру возвратились на подворье хозяйские козы, и Минька, привязав птицу бечевой за ногу, пустил ее в полутемный хлев. Козодой, ослепший от света, в хлеве пришел в себя, пытался взлететь, отрывисто, как больная лиса, залаял вдруг, заметался по тесному помещению, не зная, куда приткнуться, падал прямо на коз.

В хлеве начался переполох, козы заблеяли, застучали в дверь рогами. Вышел хозяин, Терентий Косач, здоровенный, угрюмый мужик, посмотрел в чем дело... А тут как раз сынишка его, Тимка, подбегает полюбопытствовать. Ох и захватил же его отец, загнул пополам и ну давай хлестать по мягкому месту. Дело в том, что в семье Косачей на днях заболела корова, молоко перестала давать, вот отец и решил, что виной всему проделки собственного сына. Бечева была тому доказательством.

Бьет он Темку, а у того глаза сухие, не плачет, только злобится. Ведь не по заслугам досталось. А Минька Матяш в это время, перескочив через плетень в соседский двор, затаился там, наблюдая за всем происходящим, сгорая от стыда за свое малодушие. Ему жалко было Темку, хотелось пойти повиниться, но страх сковал тело. Минька только молил, чтобы теперь о проступке никто не узнал. И хотя, как он считал, никто не видел его проделки, все же на душе было неуютно, противно. Мучила совесть.

И случилось неожиданное — рядом с Минькой кто-то тяжко вздохнул. Он повел в ту сторону глазами, и, о Боже, прямо на него осуждающе смотрела девочка. С презрением смотрела. Девочку Минька называл «барышней», так как она приехала из города в гости к бабушке на каникулы. Эта барышня ему очень нравилась. И тут надо ж такому случиться! Миньке стало до того стыдно, что он закрыл ладонями полыхающее лицо и побежал вслепую, желая умереть от позора, только бы не встречаться с Темкой и девочкой. Он и домой-то не пришел в ту ночь, впервые переночевал в лесу.

Ночь выдалась тогда хоть и лунная, но страшная. Лаяли в полете козодои, кричали совы и филины. Но это было ничто для Миньки в сравнении с большими глазами девочки.

И вот такие же линзы слез стояли теперь в огромных счастливых глазах Нюськи, а он, Минька Матяш, хотел обмануть ее, насмеяться над девушкой. За что? За преданную любовь! А она выходила его, больного, беспомощного, вопреки воле и желанию Черной Марфы. Может, и убирала за ним... Что-то непонятное стало твориться в Минькиной душе. Даже зло взяло его на Нюську за то, что не дала ему спокойно умереть. Он пытался и не мог найти в себе точку опоры. Нахлынула и затопила душу неизвестная ему доселе доброта и нежность. Бывает, небо такое тяжелое, такое зловещее, иссиня-черное, что сердце сжимает безотчетная тревога. И много дней так, уж и забудешь, что небо может быть иным. И вдруг ясно-голубая, чистая полоска высветится меж черных туч. Так высветится, что отпустит сердце, и оно, разбежавшись, стремглав полетит к этому яркому и юному свету.

Так и с Минькой Матяшем вышло. Встретился глазами с Нюськой и понял он, что девушка вернула ему святое, человеческое состояние души. И это было для него так важно, так нужно, что появилось страстное желание искупить свою вину, если уж не смертью, так хоть отсидеть положенное за убийство оленей, за те мысли, которые он носил против Черной Марфы и ее дочери.

— Лучше б я умер, — твердо, с холодным убеждением сказал Минька и, помедлив, добавил: — Прости меня, Нюся.

Нюська молчала. Из глаз ее тихо сбегали слезы.

За окном разгоралось утро. Ночью выпал ранний снег. Он лежал на пожухлой листве, на гроздьях буйно зардевшей рябины. С высоких полатей Миньке было видно в окно, как порхает с ветки на ветку, сбивая снежную шапку с пылающих кистей, проворная синица.

— Я когда выздоровлю, пойду под суд, — сказал Минька. — Сам пойду.

Нюська кивнула.

— А в город я не поеду, — продолжал он. — Нечего мне там делать. Отсижу свое и вернусь. Ждать будешь?

— Ладно, — снова кивнула Нюська. — Дождусь.

— Ты знаешь, — обрадовавшись ее пониманию, оживился Минька, — у меня такое чувство, будто живут в моем теле два человека. Один уже устал жить, пресытился. второй молодой, только и чувствует вкус к жизни.

— Ты мне люб и такой. — Нюся снова повеселела, заботливо поправила одеяло, подоткнув его Миньке под бок, чтобы не дуло с окна. И поцеловала в щеку, тихо, по-домашнему, как жена.

Он потянулся к ней, но боль в груди замедлила этот порыв. Нюська поняла его чувства, сказала:

— Марал сломал тебе ребра, потерпи, пока срастутся.

— Постой, — вспомнил он, — ведь я тогда совсем остался без крови. Как же это?

Нюська отпрянула от него, выпрямилась, черты ее лица посуровели, в глазах чуточку презрения, безжалостность... Похожа на Черную Марфу. Внятно сказала:

— В тебе теперь течет кровь моей матери.

— А-а-а!!! — вдруг вырвался у Миньки крик, и он стал подниматься, разинув рот...

В ясном, морозном воздухе родился запоздалый рев марала. Он прерывался, захлебывался, будто тяжко вздыхал.

Минька, вслушиваясь, весь вытянулся ему навстречу, застыл, не в силах продохнуть через глотку воздух.

Голос марала креп...

Людмила БАРАНЕВИЧ, «Голос України»

«...Возвеличу малих отих рабів німих»

Нотатки про подорож на Чернечу гору в Каневі

Ми побували в Каневі на Тарасовій горі й ніби доторкнулися до неба. Зараз сюди не сунуть товпища запрограмованих туристів, й тому на Чернечій горі тихо — несуєтно. Масовість, ота фанатична улюблениця соціалізму, відпала сама по собі. Й ніхто по ній не справляє жалобних поминок. Як виявилося нарешті, вона не потрібна була ні святій пам'яті Тараса Шевченка, ні всім поголівно трудящим, ні музеєві — теперішньому. Тодішньому, звичайно, імпонувала гігантоманія. Щороку центральний ідеологічний лічильник одержував велетенську цифру відвідувань, якою камуфлювалося благополуччя виховної діяльності серед трудящих, а отже — їхньої масової вірнопідданості існуючій системі. Ім'я Тараса Шевченка з цією метою використовували нітрохи не сумняшеся. Його ідеї революційного демократа, так би мовити, йшли в ногу із сучасністю. Інший Шевченко — Пророк нації, її молитва, спочивав у домовині, шлях до котрої для багатьох з нас виявився надто крутий і недосяжний. На цій височині небо зливається з далиною Дніпра і здається, що тут панує вічність...

Первісний вигляд могили Т.Г.Шевченка. Фото 1861 р.

Шевченкове свято «В сім'ї вольній, новій», сконструйоване свого часу в надрах високих ідеологічних кабінетів, мало продекларувати повне розуміння й схвалення народом ідей Шевченка — революційного демократа. Насправді воно так і сталося. Далі цих установок щодо Шевченка народ у більшості своїй і не пішов — ні тоді, ні тепер. Щоправда, зараз зроблено непогану спробу розвернути Шевченкове свято до людей. Цього року воно розпочалося на Миколаївщині, а закінчилося декоративними козацькими ігрищами в районному центрі Первомайську. Земляки розповідали, що все пройшло чудово. Випала щаслива нагода раз у житті побачити живого Президента, послухати його не по телевізору, а напряму. Про Шевченка при цьому ніхто з моїх земляків і не згадав. У глибинному сенсі про Тараса Григоровича в дні його свята, як і в будні також, не згадувалося ні в українських, ні в російських школах — хіба що так, для годиться.

Коли відбуваються Пушкінське, Блоківське, Некрасовське свята, — вся Росія захлинається від щастя. Її молодь цитує улюблених поетів напам'ять, як «Отче наш» — навввипередки один перед одним. А «Останкіно» прямо-таки затамовує подих, ловлячи кожен класичний рядок з вуст своїх юних інтелектуалів. І правильно робить. Нам би хоч раз у житті завмерти перед пророчим словом Шевченка, зроненим у пориві благородного натхнення якимось підлітком. На жаль, у більш-менш масовому порядку поки що не вдається.

На Тарасову гору в Каневі злітаються час від часу зграйки учнів молодших класів — покладуть квіти на могилу й зникають так само непомітно, як і з'являються. Рідко хто з учителів чи вихователів зважується провести їх по залах музею, де експозиція насичена неймовірно багатим матеріалом, а високоосвічені працівники знають про Шевченка якщо не все, то майже все. А може, це тому, що діти вже з молоком матері всмоктали всю наявну інформацію про нашого геніального Поета? Живуть-бо не десь, а в Каневі...

Люба Арко, українка з Канади, дозволила собі ступити до музею Шевченка лише босоніж. Вона вдруге привозить на собі до Києва по 200 кг медикаментів для хворих дітей. Ліки, предмети гуманітарної допомоги збирає серед друзів, знайомих у Калгері, таких же небагатих, як і сама. Вони чекають її з України, бо навіть Любина розповідь про рідну землю батьків, про музей у Каневі — вже шматочок свята. А в Каневі касирка на причалі обірвала Любині палкі слова про Шевченка такою фразою: «Теж мені знайшла собі пророка. П'яниця він був, от хто твій Шевченко...» Вочевидь хоче ця жінка чиясь мати...

Як і смиренний піп-богомаз, що привіз свої «шедеври» продавати під музеєм Шевченка, теж, мабуть, батько власних дітей. Ох, як брутально відверто він гуляв на «Ракеті» за вторговані гроші, повертаючись до Києва, як брудно залицявся до молодих дівчаток... Й не дуже енергійно його зупиняли пасажири «Ракети», серед яких були присутні й рідкісні відвідувачі Шевченкової святині на Чернечій горі. Як же не вигукнути услід за нашим Поетом: «О, люди, люди — небораки...» Чи довго ще над нами тяжітиме кліше масово фанатичного освоєння дійсності?

Олександра Солопченко, завідуюча сектором книги відділу фондів музею, показуючи територію Шевченкового заповідника, вигукнула мимоволі: «Кожен день ходжу сюди на роботу вже чимало років підряд. А звикнути не можу — хвилююся». Надія Долгіч, відповідальна за виставки та рекламну роботу в музеї, розповідала про дивовижного чоловіка, якого в принципі всі пам'ятають — ті, хто хоч раз відвідав ці святі місця. Про кобзаря Олексу Чуприну. 30 років він пішки щодня піднімався на Тарасову гору. Особливий це був чоловік, наче непомітний. А коли сідав біля могили, співав, усі його бачили. Вже рік як нема Олекси Чуприни...

Співробітники музею на чолі із своїм директором Ігорем Лиховим стільки можуть дати матеріалу про життя й творчість Шевченка, про його час, оточення, що не вміститься в жодну книгу. Щоб у суєті життя не позмарнувати ці свої можливості, стали випускати газету «Чернеча гора» — вісник Шевченківського національного заповідника в Каневі. Пречудова газета! Й несподівано потрібна — задля справді камерного спілкування з Шевченком, неквапливого, вдумливого освоєння його духовного спадку. Нині це нам необхідно, як повітря, щоб укотре не відбулася підміна вічних понять, які так натхненно й велично він сповідував. Віруючи, що його нащадки «незрячі прозрять» і «німим отверзнуться уста», а «святая на землю правда прилетить»...

Шевченко завжди йде до нас щиро й відкрито...

Канев—Київ.

Людмила ГРАЧ, «Голос України»

Навіть без надії можна сподіватися!

Аутизм. Такий діагноз поставили маленькій дівчинці англійські лікарі, до яких звернулася українська жінка-мати по допомогу. Завдяки їм Марія Щибрик створила першу в Україні школу для хворих дітей.

У дворічної цілком нормальної дівчинки, яка тільки-но почала розмовляти, несподівано помітили щось неприродне: Люба впала у пригнічений стан. Візити до лікарів не втішили. Навпаки... Доньці вже виповнилося сім років, а остаточного діагнозу батьки так і не почули. Дехто з лікарів навіть дозволяв собі такі «поради»: «Що ви мучитеся, віддайте її в будинок інвалідів».

Та мама, Марія Щибрик, не склала руки: вона поклала собі боротися за доньчине здоров'я. Їй пощастило познайомитися з лондонськими професорами Гері Лоу-Бієром та Джімом Берлі. Згодом надійшло запрошення до Лондона на медичне обстеження. Гері Лоу-Бієр узяв на себе проживання матері з хворою донькою, а Джім Берлі організував їм обстеження у Лондонському королівському госпіталі Модслі.

В Англії давно існують державні школи для дітей із відхиленням від нормального розвитку, зокрема для хворих на аутизм. Англійські лікарі всебічно вивчили цю хворобу. Річ у тім, що умовно названі школами лікувально-виховні заклади — спеціально створене середовище для дітей із психічними розладами. Тут вони, не відриваючись від сім'ї, колективно набувають навичок, потрібних для життя в суспільстві.

Одна з таких шкіл узялася перевірити Любочку на придатність до навчання. Муніципалітет дав на це дозвіл і виділив необхідні кошти. Таким чином вона стала ученицею лондонської школи Тюк. Її директор Сюзан Осборн запропонувала удочерити дівчинку, щоб та змогла продовжувати навчання. Марія не погодилася розлучитися з дочкою. Але повертатися додому, де чекає безвихідь, мати теж не могла.

Сама вчителька, Марія спостерігала за специфікою навчання і в цій же школі пройшла практику.

На рішення самій створити в Україні щось на зразок англійської школи безпосередньо вплинув Гері Лоу-Бієр, сказавши: «Ви повинні знайти на це в собі сили. Якщо надумаєте відкривати власну школу, ми про вас не забудемо».

Приватний заклад Марії Щибрик під назвою «Школа-життя» зареєстровано торік у липні. Англійський психолог Кліф Хоккінз два тижні читав лекції про аутизм для педагогічного колективу школи. Сьогодні він складається з чотирнадцяти фахівців, одержимих прагненням допомогти хворим дітям. Це логопеди-дефектологи, ігротерапевти, музикотерапевти, психологи. Адже ця категорія хворих більше потребує допомоги психологів та вчителів, ніж лікарів. Дотримуючись вимог методики, набрали 20 дітей. Вони стояли у списках дільничних лікарів як непридатні до нашої звичайної системи навчання.

Спочатку навчання проводили вдома. Тим часом підшукували приміщення для школи. Згодом орендували кімнати дитсадка № 499 Дарницького району Києва. Платити за оренду взялася Християнська місія євангелізації і милосердя «Еммануїл» (держадміністрація Дарницького району усунулася від витрат). Скрутно було взимку: приміщення не опалювалося, не було гарячої води. Власними зусиллями організували дворазове харчування дітей. Батьки за навчання не платять, але допомагають, хто чим може.

Англійські спеціалісти підтримують зі школою постійний зв'язок, забезпечують методиками, чудовими іграшками. І навіть платня співробітникам (щоправда, невелика і в карбованцях) також надходить від англійської сторони.

Реабілітація дітей вимагає індивідуального підходу. Щоб вивести їх із «замкненого» стану, вдаються навіть до таких «стимуляторів», як цукерка чи музика. Діти починають між собою спілкуватися, з'являється цікавість до іграшок та до всього іншого.

А от і перші досягнення — хлопчик Слава Кречик після обстеження республіканською медико-педагогічною комісією одержав право на навчання у масовій школі. А сюди потрапив із діагнозом, що лунав як вирок: імбіцильність.

Поява цієї школи вказує на потребу розвивати мережу схожих до неї. Таким колективам краще бути невеликими. А державі треба звернути увагу на такі заклади: адже їх випускники зможуть повернутися в суспільство. В Англії, приміром, окремі аутисти навіть здатні сісти за кермо автомобіля, писати книги, виявляють феноменальні здібності в мистецтві.

А поки що школі, яка не має аналогу в Україні, не вистачає найнеобхіднішого: меблів, обладнання. Якби не добрі люди, взагалі пропали б. Спасибі, будівельними матеріалами виручив Київський експериментальний комбінат плитних матеріалів та Ірпінське МП «Рембуд». Броварський алюмінієвий завод подарував школі карнизи. А портьєри на них — від Дарницького шовкового комбінату. Деревообробний комбінат № 5 забезпечив дверними блоками кабінети. І одному мільйону раді (від директора МП «Маві»). І все ж без стабільної допомоги заклад не виживе.

Директор школи Марія Щибрик повідомляє реквізити свого некомерційного, неприбуткового, але такого потрібного закладу: КФ «Укрінбанку», розрахунковий рахунок № 700232, МФО 300250.

Хто може, проявіть доброту!

Київ.

Фото Анатолія ВОРОХА.

Хокей, теніс ... Хто наступний?

Про важкі часи, які переживає сьогодні український спорт, наша газета писала вже багато разів. Катастрофічно бракує коштів національним збірним з більшості видів спорту, закриваються дитячо-юнацькі школи. Неприємні дні, схоже, настають і для Державного університету фізичного виховання і спорту. Ось що розповів завідувач кафедри спортивних ігор цього вузу, професор, член-кореспондент УАНП Леонід ЛАТИШКЕВИЧ:

— Наша кафедра змушена закривати ряд спеціалізацій. Причина відома: відсутність фінансування, яке могло б забезпечити навчальний процес. Зокрема, хокей. Потрібний він Україні чи ні? Це питання я як завідувач кафедри вирішити, зрозуміло, не можу. Справа насамперед стосується Міністерства у справах молоді та спорту, національної федерації з цього виду спорту, нарешті — уряду.

А ми, повторюю, сьогодні змушені закривати ряд спеціалізацій. Нема грошей на оренду баз. Хокей, як розумієте, потребує занять не тільки в аудиторіях. Без льоду тренера не підготуєш. Це — аксіома.

Тепер про теніс. Фантастичні суми виставлять нині за оренду кортів. Ми ж їх не маємо. Адже наш університет — бюджетна організація. Міністерство у справах молоді та спорту дає гроші лише на зарплату та стипендії. Та й то — із затримками. Хоча і його вини тут немає: відсутні гроші в держави.

Між іншим, як і хокей, теніс — олімпійський вид спорту. Та ще й який престижний! Сьогодні він на піднесенні, батьки мріють, щоб їхні діти потоваришували з ракеткою і пухнастим м'ячиком. Чи потрібні нам фахівці з тенісу? Наївне запитання. Звичайно ж, так. За наявності необхідної бази теніс міг би прогодувати ряд спеціалізацій в університеті.

Спробуємо домовитися з національною Федерацією тенісу, щоб черговий набір на перший курс зробити комерційним. Хоча не важко передбачити, як до цього поставляться майбутні абітурієнти та їхні батьки.

— То ви збираєтеся закривати хокей і теніс на всіх курсах?

Ситуація

— Ні. Другий-четвертий курси, природно, довчаться до диплома. Але програму викладуть жужмом. З першого вересня у нас, скоріше за все, буде два факультети: спортивний та педагогічний. Ті види спорту, які не потребують великих витрат і мають потрібну базу у вузі— баскетбол, волейбол, гандбол тощо, складуть спортивний факультет. Інша річ хокей, який не має таких умов. Тому й переведемо студентів-хокеїстів на педагогічний факультет. Там вони займатимуться спортивними іграми,які мають... оздоровчий характер. Це стосується і тенісу. Під загрозою ще ряд видів: настільний теніс, шахи...

Свого часу ми пережили ряд високих постанов ЦК партії, Ради Міністрів про розвиток у країні спортивних ігор. Тоді все підрахували і з'ясували, що легше підготувати одного гімнаста, фехтувальника, борця, плавця, ніж команду, приміром, із дванадцяти осіб. А медаль на Олімпійських іграх і одинак, і команда приносять лише одну. Втім, у життя своя арифметика. І воно довело, що спортігри кровно необхідні суспільству. Адже селекція до всіх видів спорту проводиться через спортивні ігри. На їх тлі стає зрозуміло, на що здатна людина, які її можливості. Відбувається своєрідне тестування.

— Але повернімося до хокею. Протягом тридцяти років зводився на Україні великий і красивий хокейний будинок. Наші гравці тепер мають ранг зірок світового рівня, за них платять величезні гроші, за окремих — мільйони доларів. То що, усе це одним махом розвалити, вигнати тисячі підлітків на вулицю?

— А все вже майже розвалено. Федерація хокею виявляє незрозумілу байдужість, спортивна громадськість мов води у рота набрала. Поки що жевріє життя в хокейних школах, але загалом вони дихають на ладан. Постає запитання: де ж державна програма? І тут мова не тільки про хокей,зрозуміло, а й про всі ігри. Однак, ставлення до них, на жаль, зверхнє. А саме ігри, як на мене, повинні посісти особливе місце у системі виховання, зокрема фізичного. Погодьтеся, що по суті людське життя — та ж сама гра, тільки, зрозуміло, за дещо іншими правилами, ніж у баскетболі, волейболі ...

Мені, як фахівцеві, який усе свідоме життя віддав цій справі, до болю прикро, що ігри отак, м'яко кажучи, не визнають у нашій державі. У колишньому Союзі українські команди мали міцні позиції, нас поважали, з нами рахувалися. А тепер усе розсипається просто на очах. Повірте мені, все одно згодом доведеться повернутися обличчям до спортігор. Але тоді й ціни будуть багато вищі, ніж тепер, коли потрібно не так уже й багато: хоча б зберегти те, що маємо...

Людмила ВЛАСЮК, журналіст

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

Стрільба з лука. Перемогою збірної України в неофіційному командному заліку завершився в німецькому місті Ганновері «Турнір націй» — черговий етап європейського «Гран-прі» за участю спортсменів з 27 країн. Золоті медалі виборола жіноча команда нашої держави. В особистому заліку бронзовими медалістами стали львів'янка Наталя Білуха та харків'янин Станіслав Забродський.

Футбол. Чемпіонат країни.Вища ліга. Пропущений матч 30 туру. Чорноморець — Кривбас. 2:0. Єремеєв, 47 (1:0), Гусейнов, 76 (2:0).

Першість країни. Перша ліга. 34 тур. Хімік (Сіверськодонецьк) — Динамо-2 — 1:1, Сталь — Дніпро — 3:0, Нафтовик — Закарпаття — 2:0, СБТС — Карпати — 3:2, Норд-АМ-Поділля — Прикарпаття — 1:1, Кристал — Скала — 1:2, Ворскла — Артанія — 2:0, Хімік (Житомир) — Евіс — 1:2, Десна — Металург — 1:0, Поліграфтехніка — СК Одеса — 4:0.

Готуйся до злету, «Соколе»!

Хокеїсти київського «Сокола» у вересні стартують у розіграші Кубка європейських чемпіонів. На першому етапі змагань «Сокіл» зіграє з клубами «Торпедо» (Усть- Каменогорськ, Казахстан), «Кардіфф» (Великобританія), «Траппер» (Нідерланди). Команди, які посядуть перше і друге місця, продовжать боротьбу за почесний трофей.

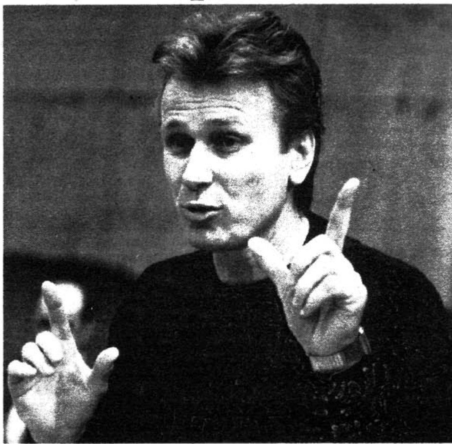
Команда України в фіналі

Баскетбол

Баскетболістки збірної України мають грати в фінальній частині чемпіонату Європи, яка пройде влітку наступного року в місті Брно (Чехія). Це право вони вибороли, як уже повідомлялося, вигравши відбірковий турнір у групі В, що відбувся у румунському місті Арад.

Тільки необізнаним може здатися, що завдання це було дуже просте — адже «перепустку» до фінальної частини одержали три з шести команд... Але насправді навіть останній щасливий квиток було витягнуто в такій драматичній боротьбі команд Росії та Румунії, що говорити про те, наскільки легко було стати першим у цій найсильнішій групі, не випадає. Українські дівчата здобули чотири перемоги в п'яти матчах і розв'язали своє завдання ще напередодні завершення змагання

Коментуючи цю подію, багато фахівців відзначали, що українки грали у сучаснішій баскетбол, ніж решта. Жодна з інших п'яти команд не продемонструвала такі швидкі види пресингу, таку різноманітність у нападі, такий агресивний захист, як збірна України. А її головний тренер Володимир РИЖОВ зізнався, що гра його підопічних навіть для нього була багато в чому одкровенням...

— У більшості матчів я бачив на майданчику команду, яка нагадує київське «Динамо» у його кращі роки — вольову, зібрану, швидку. Вона зробила все, що могла, незважаючи на те, що з різних причин у нас практично не було часу на підготовку. А причин кілька. Ми були єдиною командою, багато гравців якої виступає у зарубіжних клубах. Наприклад, у збірних Нідерландів, Польщі, Румунії практично всі баскетболістки — «домашні», і, зрозуміло, їм простіше було збиратись.Нам дуже зашкодило, що сезон в інших країнах закінчується в різні строки. Приміром, у Туреччині, де грали Олена Вергун і Олена Вехова — 5 травня, Діана Садовникова змогла прилетіти з Австралії тільки 12 травня — після чергового календарного матчу... Тому команда часто мала на майданчику втомлений вигляд. Проте достатньо високим був психологічний настрій і в цьому була одна з наших переваг.

— Які ж оцінки ви поставили б своїм гравцям?

— Зрозуміло не всім однакові. На грі Руслани Кириченко позначився не зовсім вдалий для неї сезон, але в матчі з румунками вона проявила себе якнайкраще. Як то кажуть, чим могла, тим допомогла Вікторія Буренок. Проблема Олени Жирко була в тому, що вона цілий рік ніде не грала, але все ж позначився її високий клас. Найкращих слів заслуговує Діана Садовникова, до того ж, у неї величезний потенціал — у кидку, у боротьбі за відскок м'яча. Впевнено грала Олена Вергун. Але хотілося, щоб вона оволоділа кидком у стрибку... Прекрасний гравець Марина Ткаченко, яка у найважчих матчах проявила себе просто блискуче. Я побачив на цьому турнірі, що, на жаль, крок назад зробили Світлана Бойко і Оксана Довгалюк, зате дуже задоволений грою Олени Вєхової. Повільнішою стала Наталя Сильянова, однак потенціал у неї є, як і в Ірини Медведєвої. Задовільно зіграла Людмила Назаренко, але в неї був украй важкий сезон.

— Рік до чемпіонату Європи — це не так уже й багато. Чи є у вас якась концепція підготовки збірної?

— Зрозуміло, ми над цим думаємо. Сьогодні наочно видно, що не можна залишати поза увагою баскетболісток, які грають за рубежем. В їхніх контрактах має бути обумовлено, на який турнір вони зобов'язані приїхати. З такими гравцями треба постійно тримати зв'язок, контролювати, дивитись їхні ігри. Ну і, зрозуміло, необхідні хоча б три турніри на рік, у яких повинна брати участь збірна. До речі, одне запрошення — до Нідерландів ми вже маємо. Звичайно, детальніший план підготовки буде ще розроблено, але тут на перший план виходить фінансовий бік. Було б непогано, щоб в Україні наслідували приклад Росії: в цій країні ті, хто дає гроші на спорт, звільнені від податків. Результат не забарився: до жіночої баскетбольної збірної Росії стоїть черга спонсорів...

Арад — Київ.

Слідами наших виступів

Олександр БОЛОДУРІН, журналіст

А скринька була замкнена

«Ринг на замку» — таку назву мала кореспонденція, надрукована у «Голосі України» № 76 за 23 квітня ц. р. У ній було порушено питання про подальшу долю спеціалізованого боксерського залу, який міститься на Дарницькому бульварі, 5. Залові загрожувало перетворитися через деякий час на міський опорний пункт міліції. Але знайшлася людина, яка запропонувала кращу альтернативу. Це президент професіонального боксерського клубу «Бель Фер» Юрій Дубей. Він запропонував адміністрації Дніпровського району відбудувати зал з руїн і організувати масову спортивну роботу з дітьми. І не просто вести секцію боксу, а втілювати в життя ідею відродження у Києві славних традицій класичного боксу.

Так ось, сьогодні ми можемо повідомити, що справа підійшла до свого логічного завершення. Як нас повідомив Юрій Дубей, рішенням місцевої влади зал передано в оренду професіональному боксерському клубові «Бель Фер». Відрадно зазначити, що у розв'язанні проблеми активну участь узяли представник Президента у Дніпровському районі міста Києва Олександр Шевчук, його заступник Володимир Демченко, заступник глави Дарницької районної держадміністрації Сергій Мельник, начальник ЖКУ району Володимир Пронін.

Керівництво клубу «Бель Фер» планує за час літніх канікул повністю підготувати зал до занять. Нагадуємо, що проект ремонту й обладнання приміщень потрібним устаткуванням розробляє професіональний боксерський клуб із Торонто. Першокласне спорядження й снаряди виробництва відомої фірми «Еверласт» уже закупили. Можна бути впевненими, що напередодні нового навчального року сюди прийдуть і почнуть займатися 60 хлопців.

Крім того, спортивну базу надаватимуть для проведення спеціальної підготовки співробітників РУДВ.

Залишається побажати успіхів боксерському клубові «Бель Фер» і чекати на перемоги не тільки у розв'язанні адміністративних питань, а й на рингах.

Наталя ФІЛІПЧУК, «Голос України»

Кілька слів зовсім не про іграшки

Наприкінці травня у Будинку вчителя відбулося урочисте вручення першої в Україні молодіжної премії за видатні заслуги у політиці, публіцистиці, кінематографії, літературі, заснованої українським видавництвом «Смолоскип» (США).

«Молодь виборювала незалежність цієї держави. Чому ж зараз її не видно і не чути? Сьогоднішній цвіт нації запилюється аполітичністю і духовним нігілізмом: якими ж будуть плоди?» Ці запитання директора «Смолоскипа» Осипа Зінкевича так і не дістали відповіді, хоч і були звернуті до аудиторії — переважно молодої, а також до віце-прем'єр-міністра М. Жулинського, гостей з української діаспори, вітчизняних письменників. Але, врешті, чи й змогли б вони відповісти... «В Україні більше нема чого руйнувати — хіба що стереотипи», — ця теза, на жаль, також була слушна. І найбільший стереотип сьогодні не «молодым везде у нас дорога», а те, що молодь і досі тримають на відстані від серйозної політики, економіки, віддаючи їй натомість вуличний бізнес або ж непрестижну культуру. А суспільне життя — це не красива іграшка, яку небезпечно давати вередливій дитині, бо зламає. Прогрес — справа молодих.

І доки це не завжди розуміють старші колеги, молодь торує шлях сама. 19 травня минулого року молодіжна творча асоціація «500» на одному з влаштованих нею творчих вечорів кинула заклик: чи знайдеться добра душа, яка підтримала б (і фінансово, і морально) не потрібну державі молодь? Душа знайшлася. І вже цього травня було вручено перші дипломи і премії (250 доларів США) Олесеві Донію (за організацію жовтневої голодовки і страйку студентів у 1990 році), Олегові Савкіну, актору Харківського драматичного театру імені Т. Шевченка (за роль Чумака у фільмі «Сад Гетсиманський» за повістю І. Багряного). До речі, 2 червня Олег відсвяткував 29 день народження. Вітаємо!

Грамоти і премії (60 доларів США) здобули також Ольга Сумська, актриса Київського театру російської драми ім. Лесі Українки, публіцист Василь Пахаренко, поети (за рукописні збірки) Поліна Галенко, Оксана Гаркуша, Сергій Жадан та Сергій Дзюба. Останній присвятив своїй дружині більш як 100 віршів, зібравши їх у зошиток «Коли я напишу останнього вірша», за який і отримав премію. Його Муза сиділа в залі і, здається, була щаслива. Хоч премії, як на сьогодні, були скромні. Але вони були — перші в житті їхніх здобувачів, тому запам'ятаються.

І, безсумнівно, вперше мав таку велику аудиторію слухачів 11-річний Ярослав Кльоц, якому експромтом також було вручено грамоту.

Приємно, що не кажи. Хоча б тому, що помітили й оцінили. Бо найголовніше, щоб людина знала: її праця комусь потрібна. Тим паче людина молода. А те що премія приїхала з-за океану, не дивина. У Вітчизни немає грошей вшановувати своїх «пророків». Добре, що хоч пророки є.

Анонс

Національна опера України, Українська академія танцю та Асоціація діячів хореографічного мистецтва Всеукраїнської музичної спілки 8 червня 1994 р. о 19 годині на сцені Національної опери проведе гала-концерт сучасного та класичного балету «Хелло, Джексон» за участю лауреата VI Міжнародного конкурсу артистів балету у м.Джексоні (США) Ірини Дворовенко та лауреатів українських і міжнародних конкурсів Яни Гладких і Євгена Кайгородова, напередодні їхнього від'їзду до США на VII Міжнародний конкурс артистів балету у м.Джексоні.

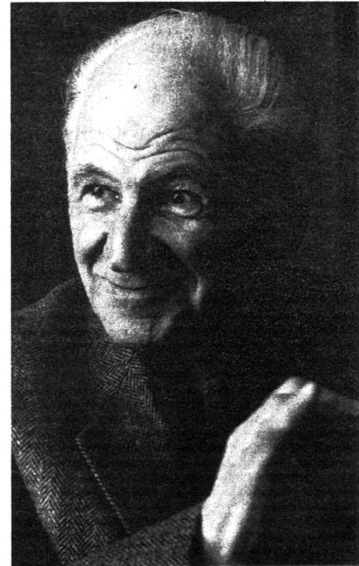
Перше відділення гала-концерту присвячене відомому американському балетмейстерові Джорджу Баланчину, друге складатиметься з програми, що продемонструє нові грані обдарування провідних солістів столичної опери.

Спонсори — акціонерне товариство «Українська фінансова група» і Всеукраїнське об'єднання підприємців, очолюване народним депутатом України Валерієм Бабичем.

Галина ЛИХОВА

ПЛАВАННЯ НА БОЧЦІ З ПОРОХОМ

Напередодні святкування 75-річчя Одеської кіностудії раптово виникла суперечка про те, яку саме дату вважати за день її народження. Офіційно Одеська кіностудія художніх фільмів була створена за декретом Губвиконкому 1919 року. Проте кіно в Одесі знімали і раніше, з 1908-го. У суперечку не забарився втрутитися Мінкульт, уже після того мудро розсудивши, що право на визначення дня свого ювілею належить самим кінематографістам. Під час квітневого відрядження до Одеси я теж не випустила б можливості взяти участь у суперечці, коли б не упевнилась: якщо Борис Якович Колтунов вважає більш важливою першу дату, то так воно і є насправді.

Хто такий Борис Якович Колтунов? «Кіношник» з більш як 30-річним стажем, із них 18 років — заступник директора Одеської кіностудії з госпчастини, нині — директор виробничо-творчого об'єднання «Фестиваль» (організатора всіх «Золотих Дюків»), великий переживальник і винахідник «корови»...

Переховувати можна було б без кінця. Та, певна, ви одразу запитаєте, яку таку «корову» винайшов Колтунов? Відкрию вам велику таємницю. Одеська кіностудія художніх фільмів завжди мала надзвичайно квітучий і ошатний вигляд, бо вся її територія була поділена на сектори, як тушка під час розбирання. З технічних та творчих працівників було призначено відповідального за кожен сектор.

Виконували свої обов'язки вони по-різному. Приміром, гример з 50-річним стажем, що отримав прізвисько «Інтелігентна людина», а ще раніше — прізвище Талала, виходив із становища таким чином. Коли санепідемстанція зажадала прибрати з його «сектора» мотлох, він десь розшукав та й установив над ним табличку: «Сміття не чіпати. Йдуть зйомки.»

Варто сказати, що від колишніх зйомок на кіностудії залишаються не лише стенди та споруди, а й вагоміші матеріальні предмети. Наприклад, старовинна конка, яку залишили кияни після зйомок «Хвиль Чорного моря». Усім своїм обгорілим виглядом вона засвідчує тутешній дух самовідданої творчості.

До речі, мешканці Французького бульвару та навколишніх вулиць уже звикли до всіляких несподіванок, що їх можна чекати від винахідливих кіношників. Адже іноді під час зйомок є потреба у послугах піротехніків, ефект від яких (трапляється) перебільшує всі сподівання: у будинках через дорогу вилітають шибки.

Зазначу також, що тут завжди віддавали перевагу «легким жанрам», ну, наприклад, музичній комедії. В творчому доробку — багато прекрасних фільмів для дітей. І так уже склалося в силу географічного розташування міста: тут «знімаються» всі або багато кіномариністів СНД, Польщі і навіть Франції. Під час екскурсії по території кіностудії Борис Якович показав нам пристосування, за допомогою якого вводять в оману довірливого глядача. Це — басейн з видом на море, одна зі стінок якого пофарбована у голубий колір (щоб зливалась з лінією, за якою закінчується басейн і починається Чорне море). Так ось. У цьому нехитрому і не такому вже великому пристосуванні можна влаштувати і штиль, і шторм — за допомогою водоскидів та спеціальної камери.

У квітні у басейні був не те що штиль, а взагалі не було води. Тому людина, яка багато років забезпечувала творчий процес «від і до» усім необхідним, не відмовилася від можливості «мемуарничати». Знімали, — розповідає, — одного разу чи то в Саранську, чи то у Сизрані. І вийшла виробнича «заминочка». У цьому місті було сутужно... із засобами контрацепції. (Хай знає читач, що всі кращі піротехніки світу віддають перевагу саме цим «вибуховим пакетам», начиняючи їх бертолетовою сіллю). І ось отримує Колтунов телеграму такого змісту: «Терміново надішліть 500 презервативів. ТЧК. Уся знімальна група стоїть. ТЧК. Працювати неможливо. ТЧК». Колтунов і тут не розгубився.

Щоправда, після такого випадку ще півроку кожні п'ятнадцять хвилин до його кабінету зазирали з реготом особи і питали: «Ну що, дістав? Га-га-га!»

Та коли б не було подібних «засобів» вчасно та в потрібній кількості, не було б у фільмів Одеської кіностудії ні Оскарів, ні призів з Венеціанських фестивалів... Не увійшли б вони ні до «Золотого фонду», ні до десятки кращих фільмів, створених людством.

До речі, палац графині Демидової, у якому розташовано один з корпусів студії, колись мав вигляд абсолютно не показний. Доки якийсь кіномеханік не відколупав на стінці... один з барельєфів, що прикрашали будинок. У скульптурах упізнали багатьох видатних літераторів і навіть імператорів. Цікаво, що Олександра Сергійовича Пушкіна виявили... під пожежною драбиною.

... Нині Борис Якович в унісон з керівництвом студії мріє про її відродження. А почати збирається з вечорів під назвою «Місце зустрічі змінити не можна», котрі колись він сам і відкривав, і вів, втрачаючи у вазі по два кілограми. Сюди запрошувались відомі й невідомі режисери, актори, кінознавці. Такі щирі й теплі зустрічі любив увесь Французький бульвар і навколишні елітні райони. «Зараз шукаю спонсорів, — поділився Борис Якович. — Ми ж бідні, як церковні миші».

А от кораблик уже перестав з'являтися у титрах фільмів Одеського кінокомбінату. А отже, втекти від бідності з кіношного «плавзасобу» за всього бажання ніхто не зможе. І багато хто не збирається: є ще порох у піротехніків...

Фото Юрія ШКОДИ.

Історія

Оптимістичні муки Мукачевого

(Початок на 3-й стор.)

З будівництвом у 1886 році залізниці на Мукачівщині виростають невеличкі підприємства столярно-меблевої та харчової промисловості. Серед останніх особливої слави зажила пивоварня графа Шенборна. Не менш відомою була й тютюново-цигаркова фабрика.

Широко знане Мукачеве й тим, що в листопаді 1944 року тут відбувся перший з'їзд народних комітетів, на якому було прийнято Маніфест про возз'єднання Закарпаття з Радянською Україною.

Ось лише кілька штрихів з далекого й не зовсім минулого древнього міста. Сьогодні воно — один з індустріальних центрів регіону. Вироби окремих підприємств, зокрема лижної та швейної фабрик, трикотажного об'єднання «Мрія», організації орендарів «Едельвейс» та інших, дуже популярні.

Проте, не поминула Мукачевого й економічна криза. Ніяк не відновить колишньої слави пивзавод. Не може вирватися з фінансової скрути ряд великих підприємств. За 4 місяці нинішнього року промислової продукції вироблено на 36,0 відсотка менше, ніж за відповідний період минулого року.

Одначе ж мер міста Іван Лукеча переконаний, що і для Мукачевого, як і для всієї України, настануть кращі часи. За його словами, з появою на політичній карті нової держави — України — «древне вольный город» отримав повний простір до повернення в Європу, гармонійною частиною якої був він упродовж століть і з якою ніколи не втрачав ділового та духовного зв'язку.

Підтвердженням цьому — ряд спільних підприємств, які дедалі упевненіше виходять на новий рівень високопродуктивного виробництва, застосування сучасних технологій. Остання така домовленість з відомою словацько-голландською фірмою «Гемор Фейшн» про випуск на швейній фабриці модельних дитячих курток для всієї Європи. Свій внесок у відродження міста вирішила внести й графиня Шенборн, котра взялась інвестувати будівництво в Мукачевому нового водопроводу. Ряд спільних проектів існує також із представниками ділових кіл Угорщини, колишньої Югославії, Польщі, Австрії, Німеччини.

Серйозність намірів партнери підтвердили і на ювілейних торжествах, приїхавши до мукачівців розділити радість свята. А воно вдалося на славу! Буквально зачарували присутніх учасники Міжнародного фестивалю дитячих та молодіжних хорів, театралізоване дійство «Ми і відлуння століть», концерт дитячих колективів «Мукачівські зірноньки». Вшанували жителі міста і знаних земляків: урочисто відкрили пам'ятник відомому художникові М.Мункачі, барельєф — живописцю А.Ерделі, меморіальні дошки — письменникові І.Жупану та графу Шенборну. Порадували й інші заходи. Триденні торжества хоч на короткий час відволікли мукачівців від не зовсім радісних буднів.

Одна з легенд сивої давнини виводить назву «Мукачеве» із слова «муки» — муки людей, котрі руками насипали гору й поставили на ній замок-велетень. Чимало мук (і соціальних, і економічних) випало на долю мешканців міста над Латорицею і в наш час. Але городяни на чолі з мером сповнені оптимізму: страждання, нестатки підуть у минуле, древнє місто знов розправить крила і внесе свою дещицю в розбудову могутньої суверенної держави Україна.

Попутного тобі вітру, Мукачеве!

Закарпатська область.

ГРАДОБАНК

ДЕПОЗИТНІ ВНЕСКИ ВІД ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

МІНІМАЛЬНА СУМА – **300** МЛН. КРБ.

Процентна ставка збільшується залежно від строку дії угоди

6 місяців – **420%** річних

5 місяців – **370%** річних

4 місяці – **330%** річних

3 місяці – **300%** річних

Виплата процентів одночасно з поверненням внеску

ТЕЛ. (044) 219-17-06, 212-13-60
FAX (044) 244-70-51

НАДІЙНІСТЬ, ПЕРЕВІРЕНА ЧАСОМ

Информация о выпуске акций коммерческого банка «ПРОМІНЬ»

I. Характеристика эмитента

Коммерческий банк «Промінь» зарегистрирован в Национальном банке Украины 28 октября 1991 года за № 56.

Местонахождение банка: Украина, г.Харьков, ул. Короленко, 25.

Цель и предмет деятельности: получение прибыли путем предоставления банковских услуг в соответствии с законом Украины «О банках и банковской деятельности».

Объем оплаченного уставного фонда — 7313,0 млн. крб. Численность работников банка, с учетом филиалов, на момент принятия решения о выпуске акций — 116 человек. Руководство банка:

председатель правления — Осипенко Владимир Григорьевич, образование высшее, стаж работы в банковских учреждениях — 11 лет;

главный бухгалтер — Калашник Лидия Ивановна, образование высшее, стаж работы в банковских учреждениях — 19 лет.

II. Описание деловой активности

	на 01.01.1993 г. (в млн. крб.)	на 01.01.1994 г. (в млн. крб.)	на 01.05.1994 г. (в млн. крб.)
Актив:	4259,0	55380,0	103907,0
Прибыль:	236,5	9505,5	10756,0
Задолженности по выданным кредитам	38,5	5133,8	4952,0

III. Данные об эмиссии акций

Решение о выпуске акций принято на общем собрании участников банка (Протокол № 2 от 24 мая 1994 г.)

Цель выпуска — увеличение уставного фонда.

Объем эмиссии — 17 000 000 000 (семнадцать миллиардов) крб.

Вид и категория акций — простые именные:

серия «А» — номинальная стоимость 200 000 (двести тысяч) крб. количеством 36 565 (тридцать шесть тысяч пятьсот шестьдесят пять) штук с № 00001 по № 36565;

серия «Б» — номинальная стоимость 200 000 (двести тысяч) крб. количеством — 48 435 (сорок восемь тысяч четыреста тридцать пять) штук с № 36566 по № 85 000.

Акции серии «Б» реализуются только пакетами по 5 (пять) штук каждый.

Акции серии «А» дают ее владельцу право одного голоса на общем собрании акционеров.

Пакет акций серии «Б» дает его владельцу право одного голоса на общем собрании акционеров.

Срок подписки на акции устанавливается с 10.06.1994 г. по 10.12.1994 г.

Продажа акций осуществляется Банком по адресу: 310003, г. Харьков, ул. Короленко, 25. Оплата стоимости акций по безналичному и наличному расчету производится по реквизитам в соответствии с договором о подписке. Контактные телефоны: 27-19-80, 27-75-74.

В случае превышения суммы подписки на акции Банка, объявленной настоящей информацией, более чем на 1/3, решение о принятии ее или отклонении принимает совет Банка. Если превышение фактической подписки менее или равно 1/3 объявленной суммы, решение о ее принятии или отклонении принимает правление коммерческого банка «ПРОМІНЬ».

Дивиденды по акциям Банка начисляются на каждую акцию и выплачиваются по адресу: Украина, Харьков, ул. Короленко, 25.

Размер дивидендов, порядок и периодичность их выплаты устанавливаются наблюдательным советом Банка и публикуются в местной печати.

IV. Факторы риска

Факторами риска, которые могут повлиять на деятельность коммерческого банка «ПРОМІНЬ», могут быть только непоследовательность правительственных решений, регулирующих деятельность коммерческих банков Украины.

АО «АВТОИНВЕСТСТРОЙ»
реализует со склада в Харькове
за безналичные карбованцы новые
АВТОМОБИЛИ:
УАЗ-31512 (469 легковой);
3303 (грузовой); 3962 (санитарный);
3741 (инкассаторский);
ВАЗ-2104, 05, 06, 07, 08, 09, 99;
ВАЗ-2121 «НИВА»; Москвич-2141;
ИЖ-2715; ВОЛГА-31029;
ГАЗ-3307; КамАЗ.
Возможен бартер на хозмыло 72%.
Тел: (0572) 38-16-55, 47-68-94.
Тел./факс: 43-28-27.

«ГОСПОДАРІ ЗЕМЛІ»

Нова серія програм Бі-Бі-Сі МПМ з новими ідеями для УКРАЇНСЬКИХ селян – в ефірі УКРАЇНСЬКОГО радіо!

Слухайте наші програми на хвилях радіостанції «Колос» щопонеділка о 6.30, починаючи з 11 квітня.

Информация о подписке на акции Акционерного общества «Инвестиционная компания «Держава»

1. Основные данные эмитента

1.1. Фирменное наименование эмитента: Акционерное общество «Инвестиционная компания «Держава».

1.2. АО «Инвестиционная компания «Держава» учреждено 2 апреля 1994 г. в соответствии с учредительным договором как акционерное общество открытого типа.

1.3. Местонахождение эмитента: г. Харьков-7, ул. Соколова, 23, кв. 37.

2. Предмет деятельности общества

2.1. Предметом деятельности общества является:

а) выпуск ценных бумаг;

б) комиссионная деятельность по ценным бумагам;

в) коммерческая деятельность по ценным бумагам;

г) взаимное (совместное) инвестирование в различные отрасли науки и промышленности

3. Данные об эмиссии ценных бумаг

3.1. Предполагаемый размер уставного фонда: 3000 000 000 (три миллиарда) карбованцев.

3.2. Формирование уставного фонда планируется за счет денежных и имущественных взносов учредителей, а также за счет денежных средств от продажи акций.

3.3. Количество акций: 300000 (триста тысяч) штук. Номинальная стоимость одной акции — 10000 (десять тысяч) карбованцев.

3.4. Вид и категория ценных бумаг: простые именные акции. Владельцам акций выдается сертификат на общее количество акций с подписями и печатью общества.

3.5. Акции распространяются по курсовой стоимости, которая устанавливается на основании изучения спроса.

3.6. Начало подписки на акции — 03.05.94 г., окончание подписки — 03.11.94 г. Место проведения подписки: г. Харьков-125, Красношкольная наб., 24, 5 этаж, тел. 21—85—46. Для осуществления подписки открыт временный расчетный счет: 200467262 в «Инвестбанке», МФО 351771. Учредительное собрание акционеров по итогам подписки планируется провести 12.11.94 г. В случае завершения подписки в более короткий срок возможно проведение учредительного собрания ранее запланированного срока.

3.7. Размер дивидендов по акциям определяет общее собрание акционеров по результатам работы за год.

3.8. Выплата дивидендов осуществляется один раз в год путем перечисления на банковский счет или наличными по месту проведения подписки.

4. Права акционеров общества

4.1. Акционеры имеют право участвовать в управлении обществом лично или через своих полномочных представителей. Голосование на общем собрании акционеров проводится по принципу: одна акция — один голос. Один представитель имеет право представлять не более 35 процентов голосов акционеров.

4.2. Владельцы акций также имеют право самостоятельно продавать, передавать или завещать акции, после чего акционерам выдаются новые сертификаты соответственно с изменениями владельца и количества акций, которыми они владеют.

4.3. Владельцы акций имеют право на получение дивидендов, а также на иные права, предусмотренные уставом общества.

5. Льготы учредителей и акционеров общества

5.1. Владельцы акций общества первой эмиссии пользуются льготами при приобретении акций последующих выпусков.

6. Факторы риска в деятельности эмитента

6.1. Факторами риска, которые могут повлиять на деятельность Акционерного общества «Инвестиционная компания «Держава» являются нестабильность экономической ситуации в стране, непоследовательность действий органов власти, инфляционные процессы.

Реклама в газеті «Голос України»
Факс 449-85-62 Телефон 441-89-34

Жарт номера

Коли безперервно сваряться, хто правий, хто лівий, у народу голова йде обертом.

В'ячеслав НАЛЬОТОВ.
Мал.Сергія ФЕДЬКА.

Наші мандри

КОГО БОЯТЬСЯ ПІРАМІДИ

Туристи умлівали під палючим африканським сонцем. Жару піддавала не така вже й далека Сахара. Лише з боку Нілу ледве-ледве тягнуло вологою до Міста Мертвих.

Два туристи, втираючись від рясного поту, говорили про піраміди.

— Кириле, що це за трикутники такі величезні?

— Та ж піраміди.

— А нащо?

— Хвараонів і хвараоніх усяких ховали в них.

— О, та тут всеньке село фараонів можна поховати.

— Я бачив на малюнку мумію хвараона. Дві тисячі, три тисячі років, а він майже що цілий.

— Шкилет шкилетом десь. Я також бачив одного мумія. Лежить у мавзолею, на ніщо зсохся.

— Слухай, ану запитай цього гіда, чи правда, що всі піраміди обікрадені.

— Зараз. Пане гід-екскурсовод, а то правда, що з пірамід усе стирили?

— Не розумію вас.

— А правда, що все сперли?

— Поясніть, що ви хочете?

— Ну, чи свиснули манатки з пірамід?

— Там свисти не свисти, ніхто не почує.

— Чекай, Петре, я запитаю. Чи правда, що піраміди ще в давнину обікрали?

— О, так! Обікрали. Незважаючи на те, що була озброєна охорона.

— В нас також, як у давньому Єгипті: сторож спить, а злодії собі виносять.

Пароплав з туристами вночі відплив від берегів Єгипту. А на ранок побачили, що піраміда фараона Джосера щезла.

— Украли, — збагнули мудрі єгиптяни.

— Хто? — запитав іще мудріший.

— Туристи з СНД. Розібрали, напевне, як будівельний матеріал. В них великий досвід розкрадання народного добра. Всю державу розікрали і тепер не можуть забути, як добре було жити, коли мали що красти.

— Але хто це був: росіяни, білоруси, молдовани, українці?

— Тільки не українці. Ці, навпаки, як дурні, все вивозять з України.

Кажуть, що з тих пір відомий вислів про те, що все боїться часу і лише час боїться пірамід, трохи переінакшили, і тепер говорять так: час боїться пірамід, але піраміди бояться туристів з СНД.

Василь БАБІЙ.

Івано-Франківська область.

Пуп землі

ДВЕРІ

Чотирнадцятого числа прибув з району на наше господарство якийсь уповноважений з приватизації. Угледів пошкоджений причеп без двох задніх коліс і почав вичитувати. А ще взирив чорну діру при вході в гараж і на все горло розкричався: хто та хто позбиткувався над громадським майном і поцупив нові-новісінькі двері?! Хто таке добро приватизуватиме?!

— Позавчора, — каже, — був у вас — двері ще висіли. А сьогодні — гола дірка. Хто вчинив крадіжку?

Як узявся доскіпуватися, усі на мене пальцями й затицяли: он, мовляв, той, Свербищук, котрий мастак на ходу щось потягти та на базарі пристроїти.

Мене й зачепило за живе: хто бачив? Нехай би вже про причеп патякали, може, й прикотив би з одне колесо. А за ці двері аж душа закипіла. Де ж демократія?!

— Хто бачив? — одбиваюся від нападників. — Не на одних ваших дверях світ клином зійшовся!

Той, що з району, погляду з мене не зводить, свердлить очима, як депутат мікрофона. Наші галасуни теж, мов кізяки, липнуть — не відлипнуть, ніяк не можуть повірити, що я не потяг громадського.

— Де свідки? — стою я на своєму.

Завгаражем тоді розслідування провів. Сказав, що двері зникли ввечері, десь між дев'ятою та десятою годинами.

— Признавайся, Свербищук, — натискують на мене. — Ти постарався? О цій порі саме на господарстві любиш вештатися.

— А то ще не доказ! — мовлю. — Може, я щось інше в цей час робив. Може, в мене це саме є... алібі!

Приперли мене всім гуртом до стіни: повертай двері або ж признавайся, де увечері був.

Той, що з району, так той по-прокурорськи:

— Ви, — каже, — добродію, або так, або не так. Бо можемо і в район поїхати. По очах бачу, що ваших рук діло...

— Наклеп! — обурююся. — Здався мені той ваш гараж!.. — бачу, що не відчепляться, і додаю: — Як я увечері міг ті двері зняти, коли саме о цій порі зі школи віконну раму виніс? Нехай Потапчук підтвердить!

Вони тоді гуртом до мого приятеля Потапчука. Уточнили, що й до чого, і, зрештою, відчепилися.

Отака правда! Якби не Потапчук, пропадай ні за цапову душу. Довелося б таки повертати ті кляті двері...

Іван КИДРУК.

Рівне.

Мал. Володимира ХОРОШЕНКА.

Всьо чотко!

НАГОРОДИВ БОГ СУСІДОМ...

Нагородив мене Бог сусідом — Денисом Пальциним. Мешкали ми раніше в комуналці, а тепер знову, одержавши окремі квартири, опинилися поруч — двері у двері.

Ну в комуналці звісно яке життя — колгосп. Спільна плита, спільний унітаз, душова і сушарка колективні. Ліжка, правда, були окремі. Хоч і не з медом жилося, та мусили якось миритися. Засяде сусід у «кабінеті замріяності», «Правду» читає, а ти під дверима сучеш ногами, витріщаючи очі. Терпиш, бо що зробиш? Колгосп є колгосп. Та й з отим Пальциним ліпше не зв'язуватися — кулаки, мов гирі, а розуму — як у дитяти.

Коли одержав ордер на нову квартиру, мало не звихнувся від радощів. Це ж сам собі господар, ніхто тобі не регламентуватиме відвідання туалету і не вказуватиме, де саме ставити каструлю. Живи, одне слово, і насолоджуйся.

Та радість моя була, як то мовиться, передчасною. Не встигли справити новосілля, як приходить сусід, Денис Пальцин. Походив по квартирі, позаглядав, а тоді й каже: «Ти бачиш, як зажерся! Туалет окремий, ванна... Каструль понаставляв, вариш, що хочеш. До речі, каструлі спорожняй, я їх заберу собі — я ними там користувався і тепер буду...»

Обурився я нахабною поведінкою сусіда, хоча добре знав його зажерливу вдачу і раніше. Послав я його під три чорти: мовляв, яке ти тепер до мене маєш діло, тепер ми не в «колгоспі» живемо, а кожен сам собі господар. Що хочу, те й роблю...

Гадаєте, Пальцин дав мені спокій? «А ти, — каже мені, — сильно носа не задирай — жили в комуналці, як одна сім'я, то й далі треба продовжувати. Ти ж знаєш мій принцип: що твоє — те моє, що моє — то не твоє... О! Ти, кажуть, човна моторного купив. То давай сюди ключа, човном буду користуватися я, на риболовлю плаватиму...»

Обурився я ще сильніше. Нахаба ти, кажу сусідові, хочеш розпоряджатися моїм, як своїм? Ану забирайся звідси під три чорти! На що Пальцин відповів: «У тебе в хаті тепло, то побачиш завтра...»

А назавтра у мене в квартирі опалювальні батареї — як лід. Сусід слюсарем працює у жеку, взяв і відключив опалення. Просимо з дружиною: змилуйся, чоловіче, дітки замерзають! А він: віддавай каструлі — дам тепло. Ну, що тут вдієш!

А оце недавно сусід ще одного коника викинув. Прийшов оце якось до нас і заявляє: «Вважаю, що потрібно нам у стіні пробити отвір та вставити двері, бо чого це ж маю ходити до вас через коридор? Та й не завжди ви дома. А так буде зручніше — єдиний життєвий простір... Ну і ось тут, на дивані, буде спати мій племінник, прапорщик, ви його знаєте. Буде обороняти вашу собачку — вона ж від мойого песика...»

...Тоді нам з дружиною якось удалося виштовхати Пальцина з хати. Але спокою немає, бо не знаємо, що він завтра утне. Від нього, як бачите, що завгодно можна чекати. Я про всяк випадок записався у секцію боксу, буду тренуватися. Хлопці тут — дай, боже, при потребі, гадаю, допоможуть. Інакше Пальцин зживе мене зі світу. Бо така вже у нього натура...

Сергій МЕЛЬНИЧУК.

Рівне.

Мал.Сергія ФЕДЬКА

Діалоги

ЗА НАУКОЮ

— Здрастуй, Катю!
— Раз!
— Що — «раз»?
— Два!
— Що — «два»?
— Три!
— Нічого не розумію!..
— Чотири!
— Катерино, я купив тобі квіти!..
— П'ять!
— Катюшо, що з тобою?
— Шість!
— Ти на мене образилась?
— Сім!
— Але ж я не винен!..
— Вісім!
— Еее...
— Дев'ять!
— ...
— Десять!
— Катюшо...
— Гено, йди ти до біса!
— Зрозумів... А ти що, не могла зразу послати мене до біса?
— Не могла, Гено. Я прочитала в одній розумній книжці, що перш ніж послати до біса чоловіка, який завинив, треба порахувати до десяти...

Олександр ПЕРЛЮК.

Прогноз погоди «Куреня»

Наступного тижня на території України можуть бути значні опади. А можуть і не бути. То вже як Бог дасть.

У Криму буде світити сонечко. Щоправда, тільки протягом робочого дня. Уночі буде темно. Тож любителям нічних прогулянок треба мати це на увазі. Різкий перепад світла і темряви також буде спостерігатись на переважній більшості територій. У великих містах такого не станеться, якщо ліхтарі на стовпах світитимуть цілодобово.

У західних областях вітер буде західний, у північних — північний і т.ін. Не виключаються випадки, що завіє і в спину. А може і не повіяти. То вже як небесна канцелярія розпорядиться.

Температура повітря вдень буде досить тепла, а уночі — трохи холодніша. Ай фест!

У Києві та у деяких областях очікуються опади у вигляді підвищення цін і зникнення товарів. Вітер у цей час буде віяти переважно з боку речових і продуктових ринків та комерційних кіосків.

Віщував Володимир ТОВТИН.

Ужгород.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о. заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець. ♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. ♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 325245.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311104.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».